Verslag concept
Commissie Landelijk Gebied

Datum commissievergadering	:	19 oktober 2026
Commissievoorzitter	:	Dhr. C. Vonk
Commissie-adviseur	:	Dhr. D. van der Voort
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / dylan.van.der.voort@noord-holland.nl

Aanwezig:			
Commissievoorzitter	:	Dhr. C. Vonk	
Commissie-adviseur	:	Dhr. D. van der Voort	
Leden van de commissie	:	VVD	Mw. L. Ouderkerken, dhr. P. Dijkman
		BBB	Dhr. G. Vendrig, mw. D. Sijbenga
		GroenLinks	Statenleden B. Bulucu, R. Bwefar
		PvdA	Dhr. T. Veenboer
		D66	Mw. K. Jansen, dhr. S. Mülder
		JA21	Mw. C. Gordijn
		CDA	Dhr. S. Dijk, dhr. D. Heijnen
		FvD	-
		PvdD	Mw. A. Egbers, dhr. M. Mattens
		PVV	Dhr. R. van Tiggelen
		SP	Mw. R. Alberts-Oosterbaan, mw. H. Bouhlel-Lascaris
		CU	Dhr. M. Klein
		50PLUS	Mw. A. van der Helm-Chandansingh
		Volt	Mw. J. Schneemann
		Fractie De Weerdt	-
Gedeputeerden	:	Mw. A. Gielen (GL), dhr. J. Beemsterboer (BBB)	
Afwezig: *(Met bericht van verhindering)*	:	-	
Notulist	:	mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

0 Technische briefing Uitvoeringskader Waddenfonds 2027-2030 en Investeringskader Waddengebied

1 Opening en mededelingen

2 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, lijsten moties en toezeggingen

2.a Planningsoverzicht

3 Inspreekhalfuur

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS- en PS-leden

5 A-agenda Algemeen

5.a.2 Natuur: Programma Natuurnetwerk 2027, voortgang NNN-Realisatie, Natuurherstel en Korte Termijn Agenda
6 Lunch
5.a Financiën: Begroting 2027
5.a.1 Financiën: Memorie van Antwoord Begroting 2027 (te betrekken bij agendapunt 5a)
7 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Gielen)
7.a Water: Concept Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028-2033 (RWBP)
8 Rondvraag gedeputeerde Gielen
9 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)
9.a Faunabeheer: Afdoeningsvoorstel motie 29-2026 en stand van zaken ganzenbeheer
10 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
11 Water: C naar B-verzoek PvdA GL Reactie op rapport Mobilisation for the Environment (MOB) over gewasbeschermingsmiddelen in het Zwanenwater
12 Sluiting

0 Technische briefing Uitvoeringskader Waddenfonds 2027-2030 en Investeringskader Waddengebied

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 10.48 uur en heet de aanwezigen en belangstellenden van harte welkom bij de commissievergadering Landelijk Gebied van 19 oktober 2026.

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- De spreektijd is vastgesteld op vier uur.
- Deze vergadering wordt live uitgezonden.
- Er zijn geen berichten van verhindering ontvangen.
- Het nieuwe vergadersysteem is met de Provinciale Statenvergadering van 5 oktober 2026 in gebruik genomen. Dit nieuwe systeem werkt met passen gekoppeld aan de spreektijd per fractie. De spreektijden zijn te vinden in de algemene agendabijlagen.
- Voor het inspreekhalfuur hebben zich voorafgaand aan de vergadering twee insprekers aangemeld bij de agendapunten 9.a (Afdoeningsvoorstel motie 29-2026 en stand van zaken ganzenbeheer) en 11 (C naar B-verzoek PvdA GL Reactie op rapport Mobilisation for the Environment (MOB) over gewasbeschermingsmiddelen in het Zwanenwater) (agendapunt 3), en één inspreker bij agendapunt 7.a, het Concept Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028-2033 (RWBP).
- Er zijn voorafgaand aan de vergadering twee rondvragen door de fracties van D66 en BBB ingediend voor gedeputeerde Beemsterboer (agendapunt 10). Er is geen rondvraag ingediend voor gedeputeerde Gielen. Agendapunt 8 is daarmee komen te vervallen.

2 Vaststellen agenda, het verslag van de vorige vergadering, lijsten moties en toezeggingen

De heer **Mülder** (D66) stelt voor om agendapunt 5.a.2, Programma Natuurnetwerk 2027, afzonderlijk van de begroting te behandelen. Volgens hem verdient het inhoudelijke onderwerp een eigen bespreking en is gezamenlijke behandeling ook praktisch onwenselijk vanwege de verschillende woordvoerders. Hij erkent dat inhoudelijke overlap niet volledig te vermijden is, maar vraagt de agendapunten ondanks de volle agenda uit elkaar te trekken.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) steunt het voorstel van de heer Mulder en stelt aanvullend voor om eerst agendapunt 5.a.2 te bespreken. Daarmee behandelt de commissie eerst het inhoudelijke Programma Natuurnetwerk 2027, inclusief de voortgang van de NNN-realisatie, het natuurherstel en de Korte Termijn Agenda, en daarna de begroting.

De **voorzitter** stelt vast dat de commissie met beide voorstellen instemt.

De voorzitter constateert dat de agenda van de commissievergadering van 19 oktober 2026 aldus is vastgesteld, de verslagen van de commissievergaderingen van 14 en 17 september en de lijsten moties en openstaande toezeggingen van 19 oktober 2026 ongewijzigd zijn vastgesteld.

2.a Planningsoverzicht

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen vragen en opmerkingen heeft over het

planningsoverzicht. Deze is ongewijzigd vastgesteld.

3 Inspreekhalfuur

De heer **Köhne** spreekt in namens WBE Beemster/Zeevang over de reductie van de ganzenpopulatie (agendapunt 9.a). In overleg met de griffie heeft de heer Köhne ervoor gekozen om bij het inspreekhalfuur in te spreken. Deze inspraakbijdrage kan worden betrokken bij de bespreking van agendapunt 9.a.

Aanleiding voor zijn bijdrage is de motie van onder meer BBB en VVD over de winterrust en een mogelijke pilot voor ganzenbeheer. Hij benadrukt dat dit vraagstuk al lange tijd speelt.
WBE Beemster/Zeevang telt volgens de heer Köhne ongeveer zestig leden en heeft van de Faunabeheereenheid (FBE) de opdracht gekregen het ganzenafschot dit jaar te verdubbelen. Naar zijn zeggen is circa 70 tot 80 procent van die opgave gerealiseerd, ongeveer 5.000 ganzen. Het resterende deel blijft rondvliegen, terwijl verder beheer volgens hem niet meer is toegestaan. De WBE heeft hierover ook een brief aan de gedeputeerde gestuurd.

Om de opdracht van de FBE te kunnen voltooien, vraagt hij om aanvullend ganzenbeheer mogelijk te maken in oktober, november en december. In de Beemster en Zeevang ligt veel akkerland waar ganzen op oogstresten foerageren. Volgens hem zijn daarom zowel de gewenste pilot als een verruiming van de beheerperiode nodig.

Jacht staat voor hem in het teken van populatiebeheer en schadebestrijding. Hij stelt dat de schade sinds de overgang van de Jachtwet naar de Flora- en faunawet sterk is toegenomen en inmiddels onaanvaardbaar hoog is. Daarbij wijst hij ook op de hoge publieke uitgaven aan schadebestrijding.

De uitvoering wordt dit jaar volgens de heer Köhne beter gefaciliteerd. Hij noemt een jaarlijks budget van € 3 miljoen en de plaatsing van containers als welkome hulpmiddelen. De winterrust blijft echter een openstaand knelpunt. Hij vraagt waarom de motie daarover met een besloten brief is afgedaan en pleit voor een openbaar debat over de argumenten voor en tegen winterrust.

Gezien de omvang van zowel de zomer- als de winterpopulatie acht hij ingrijpen noodzakelijk. Hij pleit voor een grensoverschrijdend Deltaplan van Nederland, Duitsland en België om de ganzenpopulaties gezamenlijk terug te brengen. Het beoogde schadeniveau van 2005 is volgens hem inmiddels ver uit beeld. Onder verwijzing naar een werkbezoek van de gedeputeerde roept hij Provinciale Staten op om samen met andere provincies en zo nodig buitenlandse partners alle beschikbare middelen in te zetten.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.
De heer **Veenboer** (PvdA) vraagt welk effect de investeringen uit het bestaande beheerplan hebben op WBE Beemster/Zeevang. Daarbij verwijst hij naar de € 3 miljoen die voor het beheer wordt uitgetrokken. Hij wil weten wat de organisatie daarvan in de praktijk merkt en welke bijdrage zij zelf aan de uitvoering levert.
De heer **Köhne** zijn de uitvoerders door dit budget aanzienlijk beter gefaciliteerd. Zo is de koeling waar de organisatie jarenlang om heeft gevraagd inmiddels beschikbaar en worden patronen vergoed. Hij noemt dit een grote verbetering. Een volgende stap is volgens hem verruiming van de

beheerperiode, zodat ook in de betreffende maanden beheer mogelijk is wanneer nog duizenden ganzen in het gebied aanwezig zijn.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of grondeigenaren weten waarom de winterrust momenteel niet kan worden afgeschaft.
In reactie daarop stelt de heer **Köhne** dat de winterrust volgens hem een politieke keuze is. Hij voert aan dat ganzen in beginsel jaarrond beheerd mogen worden zolang de populatie boven een levensvatbaar niveau blijft.
De heer **Vendrig** (BBB) onderschrijft dat punt, maar verduidelijkt dat de huidige belemmering juridisch van aard is. Uit onderzoek zou blijken dat een pilot in de voorgestelde vorm nu niet mogelijk is. Winterbeheer kan volgens hem mogelijk wel juridisch worden onderbouwd wanneer wordt aangetoond dat overwinterende ganzen in de winter schade veroorzaken. Hij vraagt daarom opnieuw of grondeigenaren van die mogelijkheid op de hoogte zijn.
Volgens de heer **Köhne** wordt wel degelijk schade gemeld en staat ook de schade in oktober ter discussie. Voor ingezaaide percelen zijn binnen bepaalde grenzen maatregelen mogelijk, maar de huidige verdeling in afzonderlijke beheerperioden is volgens hem niet werkbaar. Uitvoerders moeten naar zijn mening het gehele gebied kunnen beheren. Hij vergelijkt de situatie met een brandweer die tijdens een brand op vrijdag om 17.00 uur vertrekt en pas maandag terugkomt. Ook verwijst hij naar een hoorzitting in 2014, waar volgens hem hetzelfde probleem al speelde en waar toenmalig gedeputeerde Jaap Bond aankondigde de winterrust ter discussie te stellen. Hij constateert dat daar sindsdien volgens hem niets mee is gedaan.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) vraagt hoe de door de heer Köhne bepleite bovenregionale aanpak eruit zou kunnen zien. Zij wil met name weten hoe samenwerking met andere landen aan een integrale oplossing kan bijdragen.
Volgens de heer **Köhne** moeten de beschikbare beheermogelijkheden het hele jaar kunnen worden toegepast. Hij verwacht daarbij dat jagers een gans met pullen uit eigen beweging met rust laten en zo op een zo diervriendelijk mogelijk moment ingrijpen. De pilot op Texel biedt volgens hem onvoldoende oplossing voor het bredere probleem, omdat Texel relatief geïsoleerd is en ganzen vanuit onder meer de Oostvaardersplassen ook andere delen van Noord-Holland bereiken. Daarom beschouwt hij de ganzenproblematiek als een landelijk vraagstuk dat landelijk moet worden aangepakt. Wel vindt hij dat Noord-Holland met verruiming van het beheer een voorbeeldfunctie kan vervullen.
In een vervolgvraag informeert mevrouw **Ouderkerken** (VVD) naar de winterrust in andere provincies.
De heer **Köhne** antwoordt dat twee provincies in oktober geen winterrust kennen en deze pas per 1 november laten ingaan. Een vergelijkbare regeling gold volgens hem vroeger ook in Noord-Holland. Hij ziet daarom in ieder geval mogelijkheden voor beheer in oktober en pleit daarnaast voor verdere verruiming. Volgens hem moet ergens een begin worden gemaakt.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) wijst erop dat volgens de stukken € 97.000 minder aan schadevergoedingen is uitgekeerd dan in 2025 en dat de ganzenpopulatie afneemt. Zij vraagt waarom onder die omstandigheden toch in de winter afschot nodig zou zijn.
De heer **Köhne** plaatst kanttekeningen bij de cijfers en wijst erop dat aantallen kunnen fluctueren. Volgens hem is de problematiek in de afgelopen 25 jaar sterk uit de hand gelopen. Met de vergelijking dat het huis nog steeds in brand staat, benadrukt hij dat ingrijpen noodzakelijk blijft en dat de huidige aanpak onvoldoende is.

In een vervolgvraag verwijst mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) naar de pilot op Texel, die volgens haar goed werkt. Zij vraagt waarom deze aanpak niet landelijk of ten minste in heel Noord-Holland wordt ingevoerd.
De heer **Köhne** noemt de pilot op Texel een goed initiatief, maar acht brede toepassing in Noord-Holland weinig kansrijk. Texel is volgens hem een relatief geïsoleerd gebied, terwijl een belangrijk deel van de overlast elders in Noord-Holland wordt veroorzaakt door ganzen uit de Oostvaardersplassen, waar volgens hem nauwelijks beheer plaatsvindt. Omdat die dieren in ongeveer vijftien minuten kunnen overvliegen, lost een provinciale uitrol van de Texelse aanpak het bredere probleem volgens hem niet op. Hij blijft er wel voor pleiten alle beschikbare middelen toe te passen.

Ter afsluiting verwijst de heer Köhne naar het coalitieakkoord, waarin volgens hem staat dat alle middelen moeten worden benut en het doden van dieren de laatste optie is. Hij pleit ervoor die laatste mogelijkheid in de huidige situatie nadrukkelijker naar voren te halen.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Köhne voor zijn inspraak.

Mevrouw **Verrijdt** spreekt in namens Natuurmonumenten over de reactie van de provincie op het rapport MOB over het Zwanenwater. Dit betreft agendapunt 11. In overleg met de griffie heeft mevrouw Verrijdt ervoor gekozen om bij het inspreekhalfuur in te spreken. De bijdrage van mevrouw Verrijdt kan worden betrokken bij de bespreking van agendapunt 11.

Het Zwanenwater is een duingebied ten zuiden van Callantsoog met de grootste duinmeren van Europa. Omdat deze uitsluitend door regen worden gevoed en geen ander water ontvangen, is er volgens haar unieke natuur ontstaan. Het gebied heeft vanwege zijn nationale en internationale natuurwaarde de Natura 2000-status en vormt leefgebied voor onder meer roerdompen, lepelaars en tapuiten.

Uit gegevens die in het MOB-rapport zijn opgenomen, blijkt volgens mevrouw Verrijdt dat het Hoogheemraadschap de afgelopen jaren overschrijdingen van meerdere bestrijdingsmiddelen heeft vastgesteld. Enkele daarvan zijn al jarenlang verboden en sommige concentraties zouden hoger zijn dan het maximaal toelaatbare risico. Zij vindt dit ernstig, omdat deze middelen in het Zwanenwater zelf niet worden gebruikt en schadelijk zijn voor organismen die in het gebied thuishoren.

Naar haar oordeel kan en moet de provincie zelf optreden, omdat zij verantwoordelijk is voor de bescherming van het Natura 2000-gebied. Zij wijst op de mogelijkheid om maatwerkregels voor gemeenten vast te stellen en regels over landgebruik in de Omgevingsverordening op te nemen. De provincie hoeft volgens haar daarom niet te wachten op landelijk beleid, nadere convenanten of vrijwillige initiatieven.

Ook voor gebruikers van bestrijdingsmiddelen, waaronder bollentelers naast het Zwanenwater, ziet zij risico's. Volgens haar mag de provincie het gebruik alleen toestaan wanneer is aangetoond dat een middel geen negatieve gevolgen heeft voor de natuur. Zonder de vereiste omgevingsvergunning zouden agrariërs volgens haar in overtreding zijn. Wanneer de provincie niet

handelt, dreigen het probleem en de gevolgen daardoor bij de telers terecht te komen. Daarnaast uit zij zorgen over mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden.

Natuurmonumenten heeft de provincie bij de aanbieding van het rapport vóór de zomer al gevraagd op te treden en herhaalt die oproep met nadruk. De organisatie zal bij Gedeputeerde Staten een verzoek om passende maatregelen indienen. Mevrouw Verrijdt vraagt Provinciale Staten zich in te zetten voor gifvrije natuur en concrete maatregelen op te nemen in onder meer het Regionaal Water- en Bodemprogramma of de Omgevingsverordening.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.
Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt welke concrete maatregelen de provincie volgens mevrouw Verrijdt kan nemen.
Als voorbeelden noemt mevrouw **Verrijdt** maatwerkregels waarmee het gebruik van bepaalde bestrijdingsmiddelen binnen een zone van bijvoorbeeld 250 of 500 meter rond een Natura 2000-gebied wordt verboden. Zij verwijst daarbij naar een vergelijkbare aanpak in Drenthe. Ook zou volgens haar kunnen worden bepaald dat voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen rond Natura 2000-gebieden geen natuurvergunning meer wordt verleend.

De heer **Veenboer** (PvdA) wijst erop dat het Zwanenwater een geïsoleerd gebied is en, voor zover hem bekend, geen waterwingebied. Hij vraagt of er desondanks verbanden zijn met waterwingebieden of andere Natura 2000-gebieden.
Mevrouw **Verrijdt** benadrukt dat geen agrarisch of ander gebiedsvreemd water het Zwanenwater instroomt. Hoewel de precieze verspreidingsroute niet is vastgesteld, acht zij verwaaiing via de lucht de meest waarschijnlijke verklaring voor de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen. Volgens haar kan dit betekenen dat middelen die nabij drinkwatergebieden worden gebruikt, ook in het drinkwater terechtkomen.

De heer **Dijkman** (VVD) merkt op dat hij het Zwanenwater heeft bezocht en vraagt kritisch of naast het MOB-rapport nog andere bevindingen wijzen op overschrijdingen van bestrijdingsmiddelen.
Mevrouw **Verrijdt** verduidelijkt dat MOB niet zelf heeft gemeten, maar gebruikmaakt van gegevens van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Hoewel HHNK volgens haar enkele conclusies van MOB nuanceert, bevestigt het hoogheemraadschap dat in de afgelopen vier jaar bij vier bestrijdingsmiddelen ontoelaatbare overschrijdingen zijn vastgesteld. Zij noemt dit opmerkelijk voor een gebied waar deze middelen niet worden gebruikt en benadrukt dat iedere overschrijding er volgens haar één te veel is.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) vraagt welke ecologische gevolgen de aangetroffen bestrijdingsmiddelen hebben en of deze effecten in het Zwanenwater zichtbaar zijn.
Mevrouw **Verrijdt** geeft aan dat de gevolgen moeilijk rechtstreeks zijn vast te stellen, omdat de natuur onder meerdere drukfactoren staat. Zij wijst erop dat middelen die schimmels en insecten bestrijden ook buiten agrarische percelen schadelijk kunnen zijn. Insectenetende soorten, zoals de tapuit, kunnen daar volgens haar indirect door worden geraakt. Daarnaast kunnen schadelijke stoffen zich in de voedselketen ophopen, waardoor organismen hoger in die keten meer gif binnenkrijgen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) deelt de zorgen over de bestrijdingsmiddelen in het Zwanenwater, maar vraagt of al maatregelen kunnen worden genomen zolang de herkomst ervan nog niet duidelijk is. Omdat geen agrarisch water het gebied instroomt, betwijfelt hij of maatregelen tegen verspreiding vanuit agrarische bedrijven zonder nader inzicht logisch en effectief zijn.
Mevrouw **Verrijdt** antwoordt dat Natuurmonumenten om passende maatregelen vraagt en dat het aan de provincie is om te bepalen welke aanpak daarvoor geschikt is. Zij wijst erop dat direct naast het Zwanenwater veel bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. Juist doordat het gebied zo geïsoleerd is, ziet zij mogelijkheden om daar maatregelen uit te proberen en de effecten ervan te onderzoeken. Het ontbreken van volledige zekerheid ontslaat de provincie volgens haar niet van de verantwoordelijkheid om vervuiling te proberen te voorkomen.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) verwijst naar eerder gestelde schriftelijke vragen en constateert dat de verantwoordelijkheden van gemeenten, provincie en waterschap moeilijk te doorgronden zijn. Zij vraagt welke concrete suggestie Provinciale Staten kunnen overnemen om de samenwerking en verantwoordelijkheidsverdeling te verbeteren.
Mevrouw **Verrijdt** herkent deze bestuurlijke complexiteit en verwijst naar een juridisch rapport waarin volgens haar helder staat welke bevoegdheden en mogelijkheden het waterschap, de provincie en de gemeenten hebben. Voor de provincie noemt zij opnieuw het stellen van maatwerkregels richting gemeenten. Daarnaast pleit zij voor samenwerking met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en het gezamenlijk nemen van maatregelen. Zij biedt aan het juridische rapport toe te sturen.
In een vervolgvraag wil mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) weten welke overheid de samenwerking kan coördineren en bovenaan de bestuurlijke keten kan staan.
Volgens mevrouw **Verrijdt** ligt die coördinerende rol bij de provincie.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt mevrouw Verrijdt voor haar inspraak.

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS- en PS-leden

De agendacommissie heeft dit punt aan alle commissie agenda's toegevoegd. Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie betreft het RRK en IPO) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte terugkoppeling te geven over de activiteiten in bijvoorbeeld Europa, verbonden partijen en samenwerkingsverbanden.

Terugkoppeling externe vertegenwoordiging Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft een terugkoppeling over het stikstofbeleid en de pilot op Texel.

Programma Natuurherstel en stikstofvermindering
Voor het programma Natuurherstel en stikstofvermindering werkt de provincie aan een aanpak voor zes duingebieden en zes veenweidegebieden met stikstofoverbelasting. Doel is de natuur te herstellen en vergunningverlening opnieuw mogelijk te maken. Landelijke kaders voor het doelbereik vormen het uitgangspunt, waarbij de provincie ook haar eigen gebiedskennis en aanpak benut. Van het Rijk wordt de komende periode meer duidelijkheid over deze kaders verwacht.

Op 9 oktober is in Den Oever met landbouw- en natuurpartijen een overeenkomst ondertekend over het proces voor een gebiedsaanpak in de twaalf gebieden. Gemeenten worden vanaf 27 november bij dit proces betrokken. In het najaar van 2026 werkt de provincie samen met het Rijk de landelijke kaders voor Noord-Holland verder uit. Tegelijkertijd worden per gebied ecologische analyses en maatregelenpakketten opgesteld.

Het conceptprogramma wordt naar verwachting tussen december 2026 en februari 2027 afgerond en aangescherpt aan de hand van onder meer hydrologisch onderzoek en de beoordeling door de Ecologische Autoriteit. Daarna wordt het programma ter besluitvorming voorgelegd. Volgens de gedeputeerde wordt de aanpak voor stikstofreductie en natuurherstel in goed overleg met landbouw- en natuurpartijen uitgewerkt.

Pilot op Texel

Over de pilot op Texel meldt hij dat het ecologische advies inmiddels is ontvangen. Dit wordt intern en juridisch beoordeeld; enkele vragen moeten nog worden beantwoord. Een bestuurlijk overleg moet leiden tot besluiten die vergunningverlening op Texel mogelijk maken. De provincie blijft voorlopig streven naar afronding in december, al is nog onzeker of dat haalbaar is.

Binnenkort spreekt de provincie met betrokken partijen op Texel over de aanpak en de eerste, volgens de gedeputeerde positieve, resultaten van de ecologische analyse. Met deze analyse kan de passende beoordeling voor de grotendeels voorbereide vergunningaanvragen worden afgerond. Dit kan ook ondersteuning bieden aan de al ingediende aanvragen van PAS-melders op het eiland.

5 A-agenda Algemeen

5.a.2 Natuur: Programma Natuurnetwerk 2027, voortgang NNN-Realisatie, Natuurherstel en Korte Termijn Agenda

Toelichting: Gedeputeerde Staten stellen het Programma Natuurnetwerk 2027 vast. Provinciale Staten worden geïnformeerd over de voortgang van de opgaven in het natuurdomein, waaronder de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland, de Realisatiestrategie NNN, natuurherstelmaatregelen, de Korte Termijn Agenda Landelijk Gebied, de Bossenstrategie en de landelijke Voortgangsrapportage Natuur 2025. De rapportages vormen mede de inhoudelijke onderbouwing voor de behandeling van de betreffende onderdelen in de Begroting 2027.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan Provinciale Staten.

Eerste termijn commissie

De heer **Van Tiggelen** (PVV) stelt dat Noord-Holland geen ongerepte natuur kent en plaatst vraagtekens bij de term natuurherstel, omdat die volgens hem ten onrechte suggereert dat de natuur op omvallen staat. Hij vindt die voorstelling niet in overeenstemming met de waarnemingen.

Wel erkent hij dat recent bodemonderzoek lokaal verbeterpunten laat zien, met name bij de zuurgraad van de bodem. Naar zijn oordeel is dit vooral een beheervraagstuk en kan de oorzaak niet zonder meer bij koeien en boeren worden gelegd.

Als verklaring voor verzuring wijst hij op de erfenis van zure regen en op het volgens hem late besluit om brandstoffen te ontzwavelen. Daarbij stelt hij dat zwavelverbindingen een sterker verzurend effect hebben dan bepaalde stikstofverbindingen.

Tot slot keert hij zich tegen het kappen van bomen. Bomen zorgen volgens hem door verdamping voor verkoeling, vooral in de zomer. Hij vergelijkt ze daarom met koelkasten en pleit ervoor te stoppen met kappen.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt Gedeputeerde Staten om per gebied te onderbouwen waarom de gekozen aanpak voor de volledige realisatie van het Natuurnetwerk Nederland nodig is. Omdat de begrenzing volgens het programma niet overal optimaal ligt, wil zij tevens weten of alternatieven zijn onderzocht waarmee dezelfde natuurdoelen tegen lagere kosten en met minder gevolgen voor landbouwbedrijven kunnen worden bereikt.

Daarnaast vraagt zij aandacht voor het perspectief van agrariërs die NNN-gronden gebruiken en deze nodig hebben voor hun bedrijfsvoering. Nu het agrarisch natuurbeheer op deze gronden per 1 januari 2029 afloopt, wil zij weten hoe boeren hun bedrijf en passend natuurbeheer kunnen voortzetten zolang nog geen uitvoerbare en gefinancierde gebiedsoplossing beschikbaar is. Over de Kaderrichtlijn Water vraagt zij of de doelen tijdig haalbaar zijn en welke uitvoerings- en financiële risico's daarbij bestaan.

Vrijwilligheid moet volgens haar het uitgangspunt blijven. Hoewel onteigening in focusgebieden als laatste middel mogelijk blijft, vraagt zij eerst volwaardige alternatieven te onderzoeken. Voor de ondersteuning van PAS-melders is in de kortetermijnagenda € 1,8 miljoen opgenomen. Mevrouw Gordijn wil weten voor hoeveel ondernemers dit naar verwachting daadwerkelijk tot een vergunning leidt en binnen welke termijn.

Ook vraagt zij om een concrete planning voor de boscompensatie en een goede onderbouwing van nieuwe kap. Zij wijst erop dat volgens haar tot en met 2026 46,2 hectare bos is gekapt en acht hectare is aangeplant, terwijl verdere kap is voorzien.

Tot slot verzoekt zij binnen de bestaande rapportagecyclus om een compact overzicht van de daadwerkelijke bestedingen, fysieke voortgang, meetbare resultaten en afwijkingen van de planning. Aanleiding is dat de aanduiding 'in uitvoering' in de Natuurherstelrapportage ook kan betekenen dat alleen subsidie is verleend, terwijl de fysieke uitvoering nog niet is begonnen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vindt dat het Noord-Hollandse landschap daadwerkelijk moet worden hersteld voor huidige en toekomstige generaties, en niet alleen op papier. Zij waardeert dat voor projecten in onder meer de Oostelijke Vechtplassen, Westzaan, Oostzanerveld, de Weidse Polders en Zuid-Kennemerland middelen zijn uitgetrokken.

Tegelijkertijd maakt zij zich zorgen over het uitvoeringstempo. In 2025 is volgens haar 122 hectare nieuwe natuur gerealiseerd en voor 2026 wordt 21 hectare voorzien, terwijl nog 4.259 hectare resteert. Zij vraagt de gedeputeerde daarom hoe de realisatie verder kan worden versneld.

Ook de financiering vormt volgens haar een groot knelpunt. Voor 1.522 hectare is budget beschikbaar, maar voor 2.737 hectare – ongeveer twee derde van de opgave – nog niet. Daarnaast wordt in 2030 een tekort in de reserve Groen verwacht. Zij vraagt om een reflectie op deze opgave en wil weten wat de gevolgen zijn als het Rijk via Natuurpact 2.0 niet of minder bijdraagt.

Verder vraagt zij wanneer het college duidelijkheid van het Rijk verwacht en of Provinciale Staten via de Kaderbrief een daadwerkelijke keuze krijgen tussen tempo, ambitie en inzet van provinciale middelen, in plaats van alleen met een tekort te worden geconfronteerd.

Tot slot vraagt zij te bevestigen dat vrijwilligheid het uitgangspunt blijft en onteigening alleen als laatste middel wordt ingezet, ook wanneer de financiële ruimte afneemt. Ook wil zij voorkomen dat gesprekken met agrariërs en grondeigenaren verwachtingen wekken voor projecten waarvoor geen geld beschikbaar is. De ambities moeten volgens haar zowel haalbaar als eerlijk zijn voor natuur en mensen.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) sluit zich aan bij de eerder geuite zorgen over de Bossenstrategie. Gezien de beperkte aanplant vraagt zij of verdere boskap niet moet worden opgeschort.

Ook verwijst zij naar de achterblijvende realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Zij vraagt of de provincie niet zou moeten stoppen met het verwijderen van gebieden uit het NNN zolang daar geen nieuwe gerealiseerde natuur tegenover staat.

De heer **Dijkman** (VVD) constateert dat de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland nog een lange weg te gaan heeft. In het huidige tempo zou voltooiing volgens hem ongeveer dertig jaar duren.

Ook maakt hij zich zorgen over de financiële gevolgen. De investeringen drukken volgens hem zwaar op de algemene reserves: er is € 200 miljoen uitgenomen en de komende jaren wordt in totaal € 300 miljoen besteed. Na 2030 zou bovendien nog € 385 miljoen nodig zijn, terwijl dat bedrag niet beschikbaar is. Hij acht het vrijwel onmogelijk deze middelen zonder een bijdrage van het Rijk bijeen te brengen en vraagt de gedeputeerde hierop te reflecteren.

Tot slot vraagt hij of binnen de vijf of zes provinciale recreatiegebieden mogelijkheden bestaan om, zonder aantasting van de recreatieve functie, het aandeel Natuurnetwerk Nederland te vergroten.

De heer **Vendrig** (BBB) steunt de keuze om bij de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland prioriteit te geven aan focusgebieden. Hij vindt het belangrijk dat de ontwikkeling daarvan in goed overleg met betrokkenen plaatsvindt en dat gebruik wordt gemaakt van de aanwezige kennis en ervaring. Ook spreekt hij waardering uit voor verschillende maatregelen uit de kortetermijnagenda.

Volgens hem moeten de ambities wel in overeenstemming zijn met het beschikbare budget. Wanneer onvoldoende middelen beschikbaar zijn, zou de inzet moeten worden teruggebracht tot wat wettelijk noodzakelijk is. Hij vraagt Gedeputeerde Staten hoe zij het onderscheid maken

tussen wettelijke verplichtingen en aanvullende ambities, en hoe het budget in die afweging wordt betrokken.

Verder vraagt hij aandacht voor het gelimiteerde budget van het kansenloket voor initiatieven buiten de focusgebieden. Potentiële aanvragers moeten volgens hem vooraf duidelijk worden geïnformeerd over de financiële grenzen, zodat geen verwachtingen ontstaan die de provincie niet kan waarmaken en het vertrouwen in de overheid niet wordt geschaad.

Het schrappen van projecten buiten de focusgebieden leidt volgens hem bovendien tot langdurige onzekerheid voor ondernemers. Zij kunnen te maken krijgen met waardedaling van hun grond en terughoudendheid van banken, terwijl perspectief en compensatie ontbreken. Hij vraagt daarom of de NNN-claim op hun percelen blijft rusten en of de provincie rekening houdt met mogelijke planschadeclaims en het daaruit voortvloeiende financiële risico.

De heer **Veenboer** (PvdA) vraagt of het kansenloket een oplossing kan bieden voor de agrariërs buiten de focusgebieden die de heer Vendrig eerder noemde. Daarbij verwijst hij naar een regeling van € 40 miljoen en wil hij weten of deze middelen voor die ondernemers beschikbaar zijn.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat dit mogelijk is, maar benadrukt dat het budget begrensd is. Omdat de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland kostbaar is, vreest hij dat het beschikbare bedrag snel uitgeput raakt wanneer veel agrariërs er gebruik van maken.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) begrijpt de zorgen over het handhaven van een NNN-label op percelen, maar benadrukt ook het belang van transparantie. Zonder een duidelijk label kunnen agrariërs volgens haar omvangrijke investeringen doen, waarna de provincie later alsnog kan aangeven dat het perceel voor het Natuurnetwerk Nederland is bestemd. Zij vraagt de heer Vendrig hoe hij tegen dit risico aankijkt.

De heer **Vendrig** (BBB) onderschrijft dat transparantie nodig is. Tegelijkertijd vindt hij dat de provincie moet onderzoeken hoe zij betrokken agrariërs kan ondersteunen of tegemoetkomen, omdat tegenover de beperkingen en onzekerheid volgens hem iets moet staan.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt of het verlagen van natuurambities vanwege budgettekorten de financiële en wettelijke opgave niet doorschuift naar toekomstige generaties. Zij wijst daarbij op bestaande Europese verplichtingen en de komende natuurherstelwet, waardoor de opgave voor natuurherstel en natuurrealisatie naar verwachting verder toeneemt.

De heer **Vendrig** (BBB) noemt dit een terechte overweging. Volgens hem moet bij het bepalen van de ambities ook worden geanticipeerd op de verplichtingen die uit de natuurherstelwet voortvloeien.

De heer **Mattens** (PvdD) vindt dat de resterende opgave van ongeveer 4.300 hectare Natuurnetwerk Nederland zo snel mogelijk moet worden gerealiseerd. In het tempo van 2025 zou dit volgens hem nog ongeveer dertig jaar duren. Versnelling is naar zijn oordeel noodzakelijk vanuit zowel de biodiversiteits- en natuurcrisis als de Natura 2000-verplichtingen; de realisatie

had volgens hem al in 2018 voltooid moeten zijn. Hij vraagt Gedeputeerde Staten hoe zij deze versnelling willen bereiken.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) deelt zijn zorgen, maar vraagt waarom zijn fractie tegen het pakket van € 200 miljoen voor het NNN heeft gestemd.

De heer **Mattens** (PvdD) kan die eerdere keuze niet toelichten omdat deze van vóór zijn tijd in Provinciale Staten is. Hij benadrukt wel dat de discussie niet uitsluitend over geld gaat, maar ook over beleidskeuzes en de eventuele inzet van gedwongen uitkoop.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) en mevrouw **Gordijn** (JA21) wijzen erop dat ook gedwongen uitkoop geld kost en vragen waar de benodigde middelen vandaan moeten komen.

De heer **Mattens** (PvdD) antwoordt dat momenteel € 200 miljoen beschikbaar is en dat binnen dit budget per bedrijf moet worden bekeken wat haalbaar is en welk bedrag bij een gedwongen uitkoop passend is.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of de Partij voor de Dieren daarmee bepleit minder aan uitkoop te besteden en ondernemers feitelijk te verdrijven.

Volgens de heer **Mattens** (PvdD) draait de discussie vooral om de definitie en omvang van schadevergoeding. Een beperkte invulling kan volgens hem binnen € 200 miljoen passen, terwijl een zeer ruime invulling miljarden kan kosten.

De heer **Vendrig** (BBB) benadrukt dat het gaat om bedrijven met eigendom en een verdienmodel, waar niet zomaar aan voorbij kan worden gegaan.

De heer **Mattens** (PvdD) onderschrijft dat, maar vindt dat moet worden afgewogen of vergoeding bijvoorbeeld een passende beëindigingsregeling omvat of volledige verplaatsing en herbouw van het bedrijf. Die keuze kan per bedrijf miljoenen verschil maken.

De heer **Vendrig** (BBB) vindt dat de kosten van bedrijfsverplaatsing niet mogen worden onderschat.

De heer **Mattens** (PvdD) erkent dat bedrijfsverplaatsing zeer kostbaar is en geeft aan dat zijn fractie daar daarom geen voorstander van is.

Tot slot sluit de heer Mattens zich aan bij de oproep om de Bossenstrategie versneld uit te voeren en boskap waar mogelijk tegen te gaan.

Mevrouw **Jansen** (D66) spreekt waardering uit voor de actualisatie. De fractie van D66 krijgt meer vertrouwen in de aanpak van het Natuurnetwerk Nederland, omdat Gedeputeerde Staten het dossier volgens haar serieus nemen.

Tegelijkertijd constateert zij dat de doelstellingen nog niet worden gehaald. Zij vraagt wat de precieze taakstelling en het doel van het versnellingsteam zijn, waarin de werkwijze verschilt van

de bestaande aanpak en welke concrete instrumenten en afspraken daadwerkelijk tot versnelling moeten leiden.

Daarnaast vraagt zij naar de voortgang en eventuele belemmeringen bij de ontpachting. Voor de realisatie van het NNN in de Oostelijke Vechtplassen wil zij specifiek weten hoe de gesprekken verlopen en welke uitkomst voor 2027 wordt verwacht.

Over de kortetermijnagenda merkt zij op dat deze wel inzicht biedt, maar soms te algemeen blijft. Zij verzoekt de maatregelen waar mogelijk te kwantificeren, bijvoorbeeld door het aantal ingediende subsidieaanvragen af te zetten tegen het beoogde aantal. Dat moet meer inzicht geven in de looptijd en haalbaarheid.

Tot slot vraagt zij om een duidelijke strategie en een tijdpad voor de Bossenstrategie. Volgens haar resteert na de voor 2027 geplande 107 hectare nog een zeer omvangrijke opgave. Ook bij de boscompensatie blijft de realisatie achter: sinds 2021 zou van de benodigde 103 hectare slechts acht hectare zijn aangeplant. Zij wil weten hoe de resterende opgave uiterlijk in 2032 wordt gerealiseerd en welk tijdpad daarbij hoort.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) spreekt waardering uit voor de vooruitgang binnen het Programma Natuurnetwerk. Haar fractie is positief over de € 200 miljoen die eerder beschikbaar is gesteld en over de iMPI-aanpak, die volgens haar meer grip en structuur kan bieden bij de realisatie van de hectares.

Tegelijkertijd vindt zij het uitvoeringstempo nog te laag en wijst zij erop dat het doel voor 2040 ver weg is. Daarnaast resteert volgens haar een financieringsopgave van ongeveer € 500 miljoen. Zij vindt het onverantwoord dat deze grote uitdaging bij een volgende coalitie en daarmee bij een volgende generatie wordt neergelegd.

Hoewel veel projecten inmiddels in de realisatiefase zitten, is voor haar niet duidelijk hoe de projectaanpak daadwerkelijk tot versnelling leidt. Zij vraagt de gedeputeerde toe te lichten waarin de aanpak verder gaat dan het regulier uitvoeren van projecten en hoe hierdoor de komende jaren sneller meer hectares worden gerealiseerd.

Ook vraagt zij duidelijkheid over de geschrapte projecten buiten de focusgebieden. Aanvankelijk ging zij ervan uit dat deze projecten slechts werden uitgesteld, maar nu lijkt het volgens haar alsof het NNN-label vervalt en de gebieden helemaal niet meer worden gerealiseerd. Zij wil weten wat GS op langere termijn met deze gebieden beoogt.

Over de kortetermijnagenda is zij positief over de eerste stappen, maar zij mist een wezenlijke transitie van het landelijk gebied. De nadruk ligt volgens haar te sterk op kennisdeling, terwijl veel kennis mogelijk al beschikbaar is. Zij noemt het Landbouwportaal en de studieclubs bij de Ronde Hoep als voorbeelden van maatregelen waarbij zij weinig concrete actie ziet.

Tot slot noemt zij de Bossenstrategie een ondergeschoven onderdeel, zowel in de documentatie als in de uitvoering. Zij betreurt dat de realisatie daarvan achterblijft.

De heer **Veenboer** (PvdA) voert het woord namens PvdA en GroenLinks (PRO vanaf 1 november 2026). Hij waardeert dat de stukken meer inzicht geven in de strategie, planfasen en betrokken gebieden van het Programma Natuurnetwerk. Ook vindt hij het positief dat per gebied zichtbaar wordt hoeveel hectare uiteindelijk wordt gerealiseerd.

Tegelijkertijd maakt hij zich zorgen over het tempo. De uitvoering van gebiedsprojecten kan volgens de stukken tien, twintig of zelfs dertig jaar duren, terwijl in 2026 slechts 21 hectare wordt gerealiseerd. Hij vraagt hoe de gedeputeerde verwacht de doelen te halen en of de provincie naast de eindresultaten per gebied ook een jaarlijks overzicht van de gerealiseerde hectares kan geven. Een vergelijkbare zorg heeft hij bij de Bossenstrategie.

Daarnaast vraagt hij naar de relatie tussen de achterblijvende realisatie en de afwaardering via de reserve Groen. Hij wil weten of minder grondaankopen leiden tot lagere stortingen in deze reserve en daarmee tot minder onttrekkingen aan de algemene reserve.

Over de totale financiële opgave voor het NNN vraagt hij wanneer een betrouwbare raming beschikbaar komt. Hij verwijst naar een genoemd bedrag van ongeveer € 500 miljoen en benadrukt dat voldoende financiering volgens hem een wezenlijke voorwaarde is om de natuurdoelen te behalen.

Bij de kortetermijnagenda vraagt hij om meer duidelijkheid over de verhoging van het budget met € 1,6 miljoen. Hij wil weten welk deel wordt besteed aan kennisnetwerken en studiegroepen en of de aanpak, die zich richt op 800 melkveebedrijven, toereikend is. Daarbij merkt hij op dat het bedrag neerkomt op ongeveer € 8.000 per melkveehouder.

Tot slot vraagt hij of de extra middelen voor natuur en het ontpachtingsproces in het volgende jaar ook daadwerkelijk leiden tot een stijging van het aantal gerealiseerde NNN-hectares.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt of PRO verdere boskap wil opschorten totdat een uitgewerkte Bossenstrategie beschikbaar is en voldoende zicht bestaat op nieuwe aanplant.

De heer **Veenboer** (PvdA) antwoordt dat gekapt bos volgens de stukken elders moet worden gecompenseerd. Hij erkent dat er goede, ook natuurinhoudelijke, redenen kunnen zijn om bos te kappen, maar vindt dat de provincie duidelijk moet maken hoe voldoende bos wordt teruggebracht.

In haar vervolgvraag wil mevrouw **Gordijn** (JA21) weten of PRO met verdere kap instemt wanneer niet inzichtelijk is dat vervangende aanplant daadwerkelijk plaatsvindt.

De heer **Veenboer** (PvdA) spreekt zich niet uit voor een algemene stop. Hij wil eerst per situatie de redenen voor kap zorgvuldig beoordelen en zo nodig met Gedeputeerde Staten bespreken waarom compensatie achterblijft. De nadruk moet volgens hem vooral liggen op voldoende herplant.

De heer **Heijnen** (CDA) spreekt waardering uit voor het werk van Gedeputeerde Staten en de organisatie aan de nieuwe natuurstukken. Vooral het vernieuwde Programma Natuurnetwerk vindt hij inzichtelijk, helder en compleet, omdat de ambities en de realisatie van de natuurdoelen daarin duidelijk zijn beschreven.

Tegelijkertijd constateert hij dat de uitbreiding en inrichting van het natuurareaal moeizaam verlopen. In 2025 is volgens hem 122 hectare gerealiseerd en voor het lopende jaar verwacht hij geen wezenlijk ander resultaat. Hij plaatst daarom vraagtekens bij de eerdere verwachting dat de volledige € 200 miljoen in 2026 nodig zou zijn en kon worden besteed, terwijl het budget nu tot en met 2030 toereikend lijkt.

De heer Heijnen vraagt hoe realistisch het is dat de plannen tot en met 2030 worden uitgevoerd. Gezien de resultaten uit het verleden betwijfelt hij of de komende vier jaar de geplande 1.522 hectare Natuurnetwerk Nederland kan worden gerealiseerd.

Tot slot vraagt hij welke mogelijkheden de gedeputeerde ziet om de NNN-opgave na 2030 buiten de provinciale begroting te financieren, bijvoorbeeld met middelen van het Rijk. Hij verwijst naar een eerdere, volgens hem niet succesvolle aanvraag via het Provinciaal Programma Landelijk Gebied en vraagt Gedeputeerde Staten tijdig over de financiering na 2030 na te denken.

De heer **Klein** (ChristenUnie) spreekt waardering uit voor het uitvoerige overzicht van de ontwikkelingen rond natuur. Vooral het natuurherstel lijkt volgens hem goed op schema te liggen.

De realisatie van het Natuurnetwerk Nederland blijft daarentegen achter. In 2025 is volgens hem 122 hectare gerealiseerd, voornamelijk via zelfrealisatie. Hij is positief over de programmatische aanpak en verwacht dat deze, mede dankzij het beschikbare budget voor de eerste jaren, tot versnelling kan leiden.

Ook steunt hij het NNN-kansenloket, omdat daarmee kan worden aangesloten bij initiatieven uit het veld. Hij noemt het positief dat achttien initiatieven in behandeling zijn en is benieuwd naar de uitkomsten daarvan.

Daarnaast vraagt hij naar de precieze inzet van het versnellingsteam bij agrariërs van wie het contract voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer in 2029 afloopt. Omdat agrariërs volgens hem essentieel zijn voor de toekomst van de Noord-Hollandse natuur, wil hij weten of ook verzwaarde pakketten voor agrarisch natuurbeheer worden besproken of uitsluitend omzetting van landbouwgrond naar een natuurbestemming. Ook vraagt hij naar de status en toekomst van verzwaard agrarisch natuurbeheer.

Voor de korte termijn zijn volgens hem voldoende middelen beschikbaar, maar op langere termijn ontstaat een financieel tekort. Hij roept de gedeputeerde daarom op de financiering na 2029 consequent te betrekken bij de gesprekken met het Rijk over natuur en stikstof.

Tot slot meldt hij dat bij project GV 73, de faunapassage bij de A1, de groene coating op het wegdek inmiddels is aangebracht, hoewel daarover volgens de stukken nog een besluit moest worden genomen.

Schorsing van 12.00 uur tot 12.13 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Gielen** dankt de commissie voor de vragen en complimenten over het Programma Natuurnetwerk in de nieuwe opzet. Omdat het programma voor het eerst in deze vorm wordt gebruikt, verwacht zij dat Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten op enkele punten gezamenlijk zullen moeten leren hoe de aanpak verder kan worden verbeterd.

Over de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland erkent zij de zorgen over het beperkte aantal gerealiseerde hectares. De Realisatiestrategie NNN en de programmering zijn eind 2025 vastgesteld, mede op basis van de € 200 miljoen die Provinciale Staten beschikbaar hebben gesteld. Volgens haar kost het tijd voordat deze strategie zichtbaar wordt in concrete hectares.

De provincie werkt via focusgebieden en het kansenbudget aan versnelling. In de focusgebieden gebeurt dit projectmatig, met een einddoel en een einddatum. Er lopen verschillende acties, onder meer in de Oostelijke Vechtplassen. Hoewel landelijke beleidswijzigingen de afgelopen jaren invloed hebben gehad, benadrukt de gedeputeerde dat het NNN een provinciale opgave blijft die wordt voortgezet.

Duidelijkheid is volgens haar ook belangrijk voor agrariërs. Het versnellingsteam richt zich volledig op gesprekken met betrokken grondeigenaren en boeren. Daarbij gaat het onder meer om gebieden waar binnen het NNN nog agrarisch natuur- en landschapsbeheer plaatsvindt en om de wijze waarop dit wordt afgerond. Waar nodig wordt gekeken naar een overgangsregeling. Dit hangt samen met de landelijke discussie over een zwaarder pakket voor agrarisch natuurbeheer.

De financiering van het NNN noemt zij een van de grote provinciale vraagstukken voor de komende jaren. Het vernieuwde PNN maakt door een projectmatige en gestructureerde werkwijze beter zichtbaar waar tekorten bestaan en hoe groot deze zijn. Dat inzicht ondersteunt de prioritering van focusgebieden waar natuurherstel het meest urgent is.

Voor aanvullende financiering zijn gesprekken nodig met het Rijk, onder meer over Natuurpact 2.0 en het programma Natuurherstel en stikstofvermindering. Ook Provinciale Staten moeten bepalen hoe zij met de resterende opgave willen omgaan. De beschikbaar gestelde € 200 miljoen was volgens de gedeputeerde noodzakelijk om de programmering te starten en de komende jaren voortvarend door te werken. De financiering blijft daarom onderwerp van gesprek.

De heer **Veenboer** (PvdA) vraagt wanneer duidelijk wordt hoeveel geld nog nodig is voor de volledige realisatie van het Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat dit beeld in beginsel al beschikbaar is in het Programma Natuurnetwerk en de technische briefing. De totale realisatie wordt geraamd op ongeveer € 1 miljard, waarvan circa € 500 miljoen beschikbaar is. Inflatie is daarin niet meegenomen en stijgende grondprijzen maken het volgens haar onmogelijk om één vast eindbedrag te noemen. De nieuwe opzet van het PNN en de lessen uit de iMPI-aanpak moeten helpen de raming actueel en inzichtelijk te houden.

Over de Bossenstrategie maakt de gedeputeerde onderscheid tussen de noodzaak van boskap en de daaropvolgende compensatie. Wanneer kap volgens Natura 2000-beheerplannen nodig is voor herstel van de natuurkwaliteit, kan het ontbreken van directe compensatie volgens haar niet

bepalend zijn voor de uitvoering van die noodzakelijke ingreep. Boskap en compensatie moeten daarom afzonderlijk worden beoordeeld.

Voor boscompensatie lopen grotere projecten, onder meer in samenhang met woningbouw bij Lisserbroek en de uitbreiding van het Robbenoordbos. Deze kunnen volgens haar wezenlijk bijdragen aan de compensatie. Er bestaat een globale programmering, maar de uitvoering blijft uitdagend.

De volledige uitvoering van de Bossenstrategie is volgens gedeputeerde Gielen moeilijker, omdat slechts beperkt budget beschikbaar is. Voor de aanwezige middelen zijn projecten geprogrammeerd en in uitvoering gebracht. Zij wijst op de landelijke evaluatie van de Bossenstrategie en benadrukt dat voor verdere uitvoering aanvullend rijksbudget nodig is.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt of het kappen van naaldbos in de Schoorlse Duinen kan worden gecombineerd met de aanplant van een ander bostype op dezelfde locatie, zodat per saldo geen bos verloren gaat.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat boscompensatie zo dicht mogelijk bij de plaats van de kap wordt gerealiseerd. Wanneer compensatie binnen hetzelfde gebied mogelijk is, heeft dat de voorkeur. Daarbij gelden regels voor wat als compensatie meetelt en hoeveel bomen moeten worden aangeplant.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt of meer onderdelen van de Bossenstrategie binnen het Natuurnetwerk Nederland kunnen worden uitgevoerd dan in de stukken is voorzien.

Volgens gedeputeerde **Gielen** kan naar de huidige inschatting ongeveer 240 hectare bos binnen het NNN worden gerealiseerd. De provinciale ambitie sluit aan bij een uitbreiding van het bestaande bosareaal in Noord-Holland met 10 procent. Koppeling met het NNN is niet overal mogelijk, bijvoorbeeld in veenweidegebieden waar bosaanplant niet passend is. De provincie zoekt wel naar combinaties waar dat kan, onder meer met woningbouw.

Over de positie van agrariërs geeft de gedeputeerde aan dat het NNN zo efficiënt mogelijk moet worden gerealiseerd. Het versnellingsteam voert gesprekken over het aflopen van agrarisch natuur- en landschapsbeheer binnen het NNN en over mogelijkheden om passend natuurbeheer voort te zetten.

Onteigening blijft volgens haar het laatste redmiddel. Zowel het provinciale beleid als de juridische procedure vereisen dat eerst alle andere mogelijkheden zijn doorlopen.

Voor PAS-melders is € 1,8 miljoen beschikbaar voor subsidieregelingen die stikstofreductie ondersteunen, bijvoorbeeld via innovatie, extensivering of omschakeling. De gedeputeerde benadrukt dat subsidieverlening niet rechtstreeks leidt tot een vergunning: ondersteuning van agrariërs en vergunningverlening zijn afzonderlijke provinciale verantwoordelijkheden.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt of de € 1,8 miljoen voor PAS-melders bedoeld is om ondernemers via stikstofreductie dichter bij vergunningverlening en legalisatie te brengen.

Gedeputeerde **Gielen** bevestigt dat de provinciale inzet aansluit bij het landelijke programma voor PAS-melders, waarin ook aan legalisatie wordt gewerkt. Zij benadrukt echter dat het ontvangen van subsidie geen garantie biedt op een vergunning. Ondersteuning van agrariërs en vergunningverlening zijn afzonderlijke provinciale rollen.

Over de wens van JA21 en D66 om een gedetailleerder overzicht van subsidies, bestedingen en voortgang te ontvangen, geeft de gedeputeerde aan dat verdere detaillering mogelijk is. Dit vraagt volgens haar wel aanzienlijke ambtelijke capaciteit. Zij vraagt de fracties daarom in de tweede termijn toe te lichten welk doel het overzicht moet dienen en hoe zij het willen gebruiken.

Over het tempo van de NNN-realisatie herhaalt zij dat het enige tijd duurt voordat de realisatiestrategie leidt tot extra hectares. De financiering daarvan vraagt zowel een provinciale afweging als overleg met het Rijk. De gesprekken over Natuurpact 2.0 zijn gestart; de provincie verwacht eind 2027 meer duidelijkheid van het Rijk.

Vrijwilligheid blijft volgens gedeputeerde Gielen het uitgangspunt, ook wanneer de financiële ruimte afneemt. Alleen in focusgebieden kan onteigening als laatste middel worden ingezet. Dit maakt volledige schadeloosstelling mogelijk, maar pas nadat andere mogelijkheden zijn doorlopen.

Over recreatiegebieden stelt zij dat natuur en recreatie waar mogelijk kunnen worden gecombineerd. Een gebied dat aan de voorwaarden voldoet, kan onderdeel worden van het NNN. De primaire functie van recreatiegebieden blijft echter recreatie. Volledige verweving met natuurdoelen kan de recreatiemogelijkheden beperken, zeker gezien de hoge recreatiedruk in Noord-Holland. Uitbreiding van het NNN in recreatiegebieden is daarom mogelijk, maar geen doel op zich.

De heer **Dijkman** (VVD) nuanceert het onderscheid tussen natuur- en recreatiegebieden. Hij wijst erop dat recreatiegebieden onder druk staan en vraagt of gedeputeerde Gielen erkent dat de behoefte aan recreatieruimte in Noord-Holland groeit.

Gedeputeerde **Gielen** bevestigt die groeiende behoefte, maar benadrukt dat ook ruimte voor natuur nodig is. Natuur en recreatie kunnen soms worden gecombineerd, maar niet altijd. Wanneer recreatiegebieden volledig als Natuurnetwerk Nederland worden aangewezen, worden de natuurdoelen leidend en is recreatie alleen mogelijk voor zover die doelen dat toelaten. Dat kan volgens haar juist ten koste gaan van de recreatiemogelijkheden. Vanwege de grote ruimtedruk wil de provincie waar mogelijk combinaties zoeken. Het volledig aanwijzen van recreatiegebieden als NNN is echter geen doel op zich.

Gedeputeerde **Gielen** benadrukt in het vervolg van haar beantwoording dat het budget van het NNN-kansenloket begrensd is, maar op dit moment nog lang niet is uitgeput. Initiatiefnemers kunnen kansen voor NNN-realisatie blijven aandragen. Wanneer uitputting in beeld komt, zal zij Provinciale Staten daarover informeren en opnieuw het gesprek voeren.

Over de versnelling van het NNN verwijst zij naar haar eerdere toelichting op de realisatiestrategie en het versnellingsteam.

Voor ontpachting worden afspraken gemaakt met terreinbeherende organisaties. Hiervoor is vanuit de kortetermijnagenda een regeling met budget beschikbaar. In de Oostelijke Vechtplassen maakt ontpachting deel uit van het gebiedsproces. Wanneer ontpachting nodig is voor de realisatie van het NNN, spreekt de provincie zowel met de grondeigenaar als met de pachter.

Met haar eerdere beantwoording over de Bossenstrategie beschouwt de gedeputeerde de vragen van Volt en PRO als beantwoord.

De stikstofreductieovereenkomst is volgens haar in juli 2025 ondertekend, aan Provinciale Staten toegezonden en op 8 september 2025 in de commissie behandeld. De overeenkomst vormt een belangrijke pijler van het beleid voor stikstofreductie en ligt mede ten grondslag aan het programma Natuurherstel en stikstofvermindering.

Het programma Natuurherstel en stikstofvermindering wordt nog uitgewerkt en zal aanvullende maatregelen bevatten. Voor de uitvoering daarvan kan extra rijksbudget nodig zijn. De gedeputeerde benadrukt daarmee de samenhang tussen de stikstofreductieovereenkomst, het programma en de financiering.

Tot slot verwijst zij naar de inmiddels aangebrachte groene coating bij de faunapassage als zichtbaar resultaat van de NNN-realisatiestrategie.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of de NNN-claim blijft rusten op percelen buiten de focusgebieden en welke mogelijkheden de provincie heeft om betrokken agrariërs tegemoet te komen.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat NNN-claims niet worden verwijderd zolang niet ecologisch is aangetoond dat deze onnodig zijn. Ook buiten de focusgebieden wordt onderzocht of de begrenzing op de juiste plaats ligt. Het programma Natuurherstel en stikstofvermindering kan hierover aanvullende duidelijkheid bieden. Verzoeken om herbegrenzing worden per geval beoordeeld. Begrenzing of ontgrenzing is volgens de gedeputeerde alleen aan de orde wanneer daarvoor een ecologische noodzaak bestaat. In de focusgebieden wordt dit uitgewerkt via projectbesluiten en concrete inrichtings- en beheerplannen; uiteindelijk zijn dergelijke plannen voor alle gebieden nodig.

De heer **Vendrig** (BBB) wijst erop dat realisatie in sommige gebieden nog tien tot vijftien jaar kan duren. In de tussentijd kunnen bedrijven volgens hem moeilijk investeren, omdat banken terughoudend zijn. Hij vraagt of de provincie bedrijven duidelijkheid kan geven wanneer realisatie binnen tien jaar niet wordt verwacht, zodat zij hun bedrijfsvoering en financiering daarop kunnen afstemmen.

Gedeputeerde **Gielen** vindt het niet wenselijk een claim tijdelijk te verwijderen en deze later opnieuw op te leggen. Een ondernemer kan dan investeringen doen die bij latere NNN-realisatie hun waarde verliezen. Daarom moeten provincie en grondeigenaren met elkaar in gesprek blijven over nog niet gerealiseerde NNN-begrenzingen. Via het kansenloket kan worden besproken of een grondeigenaar het NNN zelf kan realiseren en hoe dit bij de bedrijfsvoering kan passen. De provincie probeert zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over de juiste ligging en eventuele

herbegrenzing of ontgrenzing. Een expliciete garantie dat realisatie binnen een bepaalde termijn niet aan de orde is, kan de gedeputeerde echter niet geven.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt of het gerechtvaardigd is om van boscompensatie te spreken wanneer een volwassen boom wordt vervangen door een jonge boom. Hij wijst erop dat hierdoor gedurende lange tijd een aanzienlijk verlies aan biomassa bestaat.

Gedeputeerde **Gielen** erkent dat het lang duurt voordat een jonge boom volgroeid is. Zij benadrukt echter dat gekapt bos moet worden gecompenseerd en dat herplant de huidige wijze is waarop daaraan invulling wordt gegeven. Omdat deze compensatie samenhangt met het behalen van natuurdoelen in andere gebieden, vindt zij het begrip boscompensatie in dit verband passend.

Tweede termijn commissie

Mevrouw **Gordijn** (JA21) licht haar verzoek om meer rapportagegegevens toe. In de natuurherstelrapportage kan “in uitvoering” ook betekenen dat subsidie is verleend, terwijl de fysieke uitvoering nog niet is begonnen. Zij vraagt of in de halfjaarlijkse rapportage enkele kerngegevens kunnen worden opgenomen: het budget, de daadwerkelijke besteding, de status van de fysieke uitvoering en de voortgang. Zo wordt inzichtelijk of geld daadwerkelijk is ingezet, of projecten lopen of zijn afgerond, welke resultaten zijn bereikt en of van de programmering moet worden afgeweken.

De heer **Dijkman** (VVD) concludeert dat de provincie op korte termijn verder kan met de uitvoering van de natuurambities, maar dat in de volgende Statenperiode financiële knelpunten ontstaan. Hij verwijst naar de raming van gedeputeerde Gielen dat voor de totale opgave ongeveer € 1 miljard nodig is en circa € 500 miljoen beschikbaar is. Zelf was hij in zijn analyse uitgegaan van € 300 miljoen aan beschikbare middelen. In beide gevallen resteert volgens hem een aanzienlijk tekort.

Daarnaast wijst hij op jaarlijkse kapitaallasten van ongeveer € 30 miljoen bij een investering van € 1 miljard. Omdat de benodigde middelen niet in de provinciale reserves beschikbaar zijn, vindt hij dat de provincie op langere termijn de ambities moet aanpassen aan de financiële mogelijkheden. Volgens hem is aan het onmogelijke niemand gehouden.

Mevrouw **Jansen** (D66) verduidelijkt haar verzoek om de kortetermijnagenda concreter en beter kwantificeerbaar te maken. Als positief voorbeeld noemt zij de aanpak voor stikstofreductie in de Ronde Hoep, waar vijf bijeenkomsten en meetplannen voor vijf stallen zijn vermeld. Volgens haar maken zulke concrete aantallen de voortgang beter inzichtelijk.

Bij maatregel 5 over integrale gebiedssamenwerking staat volgens haar alleen dat een subsidieregeling is opengesteld en aanvragen zijn ingediend. Zij wil daarom weten hoeveel aanvragen daadwerkelijk zijn ontvangen, hoeveel aanvragen worden beoogd en welke concrete doelen bij de geplande mijlpalen horen. Daarmee moet ook duidelijk worden of het beschikbare budget van € 2,5 miljoen daadwerkelijk wordt besteed.

De heer **Veenboer** (PvdA) herhaalt zijn vraag om inzicht in het jaarlijkse aantal gerealiseerde NNN-hectares. Hij wijst erop dat bij de afwaardering via de reserve Groen en bij ontpachting een

systematiek lijkt te worden gebruikt waarin het aantal hectares een rol speelt. Hij wil weten of de gedeputeerde intern beschikt over een jaarlijks hectareoverzicht en of dit aan Provinciale Staten kan worden verstrekt.

Daarnaast komt hij terug op de stikstofreductieovereenkomst, die in september van het voorgaande jaar is besproken. Volgens hem boden de brief en bijlage weinig concrete informatie over de kennisdeling. Nu lijkt deze aanpak zich te richten op circa 200 melkveehouders, terwijl Noord-Holland volgens hem ongeveer 750 melkveehouders telt. Hij vraagt hoe met een budget van ongeveer € 1,5 tot € 1,6 miljoen voor deze groep kan worden bereikt dat de gehele melkveehouderij minder stikstof uitstoot.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Gielen** dankt JA21 en D66 voor hun verduidelijking. Zij stelt voor het voorbeeld van mevrouw Jansen te betrekken bij de volgende actualisatie van de kortetermijnagenda. Waar dit haalbaar is, wil de provincie maatregelen en resultaten concreter kwantificeren.

De door mevrouw Gordijn voorgestelde set rapportagegegevens neemt zij eveneens mee. Zij kan niet toezeggen dat alle gegevens overal precies in die vorm worden opgenomen, maar laat onderzoeken hoe aan het verzoek invulling kan worden gegeven.

De gedeputeerde is verbaasd over de conclusie van de VVD dat de natuurambities vanwege financiële beperkingen moeten worden bijgesteld. De realisatie van het NNN dient volgens haar niet alleen natuurherstel, maar is ook essentieel voor het programma Natuurherstel en stikstofvermindering en voor het mogelijk maken van woningbouw, bedrijfsuitbreiding en andere ontwikkelingen. Daarnaast is de realisatie van het NNN een afspraak met het Rijk.

Op de vraag van de heer Veenboer over een jaarlijks hectareoverzicht verwijst zij naar de vastgestelde programmering. Daarin staan geen aantallen hectares per jaar, maar wel de processtappen voor de focusgebieden. Jaarlijkse aantallen zijn volgens haar moeilijk vooraf vast te leggen, omdat het moment waarop overeenstemming met grondeigenaren wordt bereikt per gebied verschilt.

De kennisdeling voor melkveehouders vindt onder meer plaats via de BoerenStikstofAcademie, die toegankelijk is voor alle geïnteresseerde melkveehouders. Het programma Natuurherstel en stikstofvermindering zal daarnaast per gebied inzicht geven in de aanvullende maatregelen die nodig zijn.

De heer **Veenboer** (PvdA) vraagt hoe de provincie kan waarborgen dat binnen de groep van circa 200 deelnemende melkveehouders juist de bedrijven worden bereikt die ondersteuning het meest nodig hebben.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat de Boeren Stikstofacademie in beginsel toegankelijk is voor alle melkveehouders. Uit de gebiedsanalyses en de uitwerking van het programma Natuurherstel en stikstofvermindering moet blijken welke bedrijven en locaties aanvullende stikstofreductie nodig hebben. Voor die situaties kunnen aanvullende maatregelen worden getroffen.

De generieke overeenkomst van het voorgaande jaar richt zich volgens haar op 30 procent

stikstofreductie voor de gehele melkveehouderij. Daarnaast volgt een gebiedsspecifieke uitwerking, waardoor de benodigde inzet per gebied en bedrijf nader kan worden bepaald.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. Het Programma Natuurnetwerk 2027, voortgang NNN-Realisatie, Natuurherstel en Korte Termijn Agenda zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 9 november 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

6 Lunch

Schorsing van 12.51 uur tot 13.33 uur.

5.a Financiën: Begroting 2027

5.a.1 Financiën: Memorie van Antwoord Begroting 2027 (te betrekken bij agendapunt 5a)

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2027 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. In de Memorie van Antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de vragen die Provinciale Staten over de begroting 2027 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan Provinciale Staten over onderwerpen in de begroting (en de Memorie van Antwoord) die betrekking hebben op de Commissie Landelijk Gebied.

Eerste termijn commissie
De heer **Mattens** (PvdD) schetst een alternatieve visie op een gezonde, groene en diervriendelijke provincie Noord-Holland. Zijn fractie wil de landbouw met transitiegelden vanuit het PLG meer richten op plantaardig, biologisch en eiwitrijk voedsel en extra investeren in de Voedselvisie en de eiwittransitie. Ook pleit hij voor stimulering van proefdiervrij onderzoek via de life sciences-sector en voor structurele financiering van de wildopvang.

Voor de biodiversiteit wil de Partij voor de Dieren meer middelen inzetten voor NNN-verbindingszones, de Bossenstrategie en de Agenda Natuurinclusief. Daarnaast bepleit de fractie extra klimaatmiddelen, een snellere overgang naar gifvrije landbouw, meer milieuhandhaving en aanvullende maatregelen voor circulaire economie en woningbouw.

Als dekking noemt de heer Mattens bezuinigingen op infrastructuur die autogebruik stimuleert, hogere provinciale opcenten, kostendekkender leges en een hogere grondwateronttrekkingsheffing. Ook wil zijn fractie stoppen met het afschieten en vergassen van ganzen en middelen voor de Faunabeheereenheid uitsluitend inzetten voor diervriendelijke maatregelen. De voorstellen worden uitgewerkt in amendementen, moties en een integrale tegenbegroting op basis van de Basismonitor Brede Welvaart.

De heer **Mülder** (D66) vraagt hoeveel de Partij voor de Dieren concreet verwacht te besparen op het ganzenafschot en betwijfelt of de voorgestelde dekking voldoende is uitgewerkt.

De heer **Mattens** (PvdD) antwoordt dat in het vierjarige programma voor de Faunabeheereenheid ongeveer € 39 miljoen is opgenomen voor de totale aanpak. Daarvan zouden volgens hem enkele miljoenen kunnen worden bespaard. In combinatie met besparingen op infrastructuur en hogere opcenten verwacht hij tientallen miljoenen en mogelijk meer dan € 100 miljoen te kunnen vrijmaken.

De heer **Mülder** (D66) merkt op dat ongeveer € 3 miljoen rechtstreeks aan afschot wordt besteed. Wanneer afschot wordt beëindigd, kan volgens hem de schadepost stijgen. Zolang daarvoor geen oplossing is uitgewerkt, acht hij het financiële plan niet sluitend.

De heer **Mattens** (PvdD) verduidelijkt dat niet het volledige bedrag van € 39 miljoen wordt geschrapt, omdat dit ook schadeafhandeling omvat. Zijn fractie wil specifiek de middelen voor ganzenafschot beëindigen. Dat hoeft volgens hem niet automatisch tot hogere schade-uitkeringen te leiden; hogere opcenten kunnen bovendien aanzienlijke extra inkomsten opleveren.

Op een vervolgvraag van de heer **Mülder** (D66) over de opvang van mogelijke extra schade stelt de heer **Mattens** (PvdD) dat afschot het onderliggende probleem niet oplost. Volgens hem heeft de inrichting van de provincie gunstige omstandigheden voor ganzen gecreëerd en kan afschot ganzen juist langer aan een gebied binden. Hoewel afschot mogelijk bijdraagt aan stabilisatie van de populatie, gaat dit volgens hem met veel dierenleed gepaard. De Partij voor de Dieren wil daarom het beleid fundamenteel wijzigen en minder inzetten op intensief grasland. De heer Mulder concludeert dat de waarden van de fractie duidelijk zijn, maar dat hij concrete en financieel dekkende plannen blijft missen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt hoe de Partij voor de Dieren meerderheden en draagvlak wil verwerven voor de aangekondigde alternatieve begroting.

De heer **Mattens** (PvdD) antwoordt dat zijn fractie daarover graag met Volt en andere partijen in gesprek gaat. Volgens hem moet een begroting uitgaan van wat maatschappelijk nodig is en zou de Basismonitor Brede Welvaart leidend moeten zijn voor het provinciale beleid. Omdat de huidige begroting daarvan volgens hem afwijkt, gebruikt de Partij voor de Dieren deze monitor als uitgangspunt voor de tegenbegroting. Hij hoopt op basis daarvan overeenstemming met andere fracties te kunnen bereiken.

De heer **Mülder** (D66) wijst op het financiële knelpunt bij de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland: het doeljaar is 2040, terwijl de beschikbare middelen volgens hem in 2030 zijn uitgeput. Hij vindt dat beleidsambities ook financieel in de begroting moeten worden vertaald.

Ook maakt hij zich zorgen over de uitgaven aan ganzenschade en ganzenafschot. Hoewel D66 afschot bij voorkeur wil vermijden, acht hij dit voorlopig niet volledig te voorkomen. Hij noemt het onwenselijk dat Noord-Holland ongeveer € 39 miljoen aan schade en afschot besteedt, naar zijn zeggen circa driemaal zoveel als aan de versnelling van de woningbouw. Hij roept partijen op met sluitende voorstellen te komen om deze kosten aanzienlijk te verlagen.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of de inspreker van die ochtend daarvoor niet al een oplossing heeft aangedragen.

De heer **Mülder** (D66) antwoordt dat uit het later geagendeerde afdoeningsvoorstel van een motie blijkt dat het niet uitvoerbaar is. Hij steunt het bestaande plan van gedeputeerde Beemsterboer, maar vindt dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de schade-uitgaven te beperken. Als mogelijkheden noemt hij een hoger eigen risico en een vaste schadevergoeding per hectare, waarbij die laatste optie volgens hem juridisch het meest haalbaar is.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of daarmee niet een onevenredig deel van de rekening bij agrariërs wordt gelegd, terwijl hun mogelijkheden om schade te voorkomen beperkt zijn.

De heer **Mülder** (D66) antwoordt dat schade deels moet worden vergoed en dat daarvoor ook een juridische verplichting bestaat, maar dat de huidige vergoeding volgens hem te ruim is. Agrariërs zijn volgens hem ondernemers en niet iedere ondernemersschade kan volledig worden gecompenseerd. Hij vergelijkt dit met schade aan schapen door wolven en honden, waarvoor verschillende vergoedingsregels gelden.

De heer **Mattens** (PvdD) vraagt welke voorstellen D66 zelf heeft om het aantal afgeschoten ganzen te verminderen.

De heer **Mülder** (D66) verwijst naar het bestaande provinciale plan, waarin niet-doden vooropstaat maar afschot volgens hem voorlopig noodzakelijk blijft.

Op de vraag van de heer **Mattens** (PvdD) of D66 daarmee steun uitspreekt voor een aanpak waarbij meer ganzen worden afgeschoten dan voorheen, antwoordt de heer **Mülder** (D66) bevestigend, hoewel hij dit betreurt.

Verder vraagt de heer Mülder om de provinciale grondpositie strategischer te benutten. De provincie bezit volgens hem ongeveer 13.500 hectare grond, waarvan circa 2.300 hectare agrarisch wordt gebruikt. Deze gronden kunnen volgens hem worden ingezet voor grondruil ten behoeve van het NNN en voor andere opgaven in het landelijk gebied, waaronder biologische akkerbouw en natuurinclusieve landbouw.

Tot slot uit de heer Mülder zorgen over de klimaatparagraaf. De reductiedoelen voor landbouw en natuur worden volgens hem niet gehaald en de provincie ligt niet op koers. De beschikbare middelen staan naar zijn oordeel niet in verhouding tot de omvang van de opgave. Hij vraagt het college hierop te reflecteren.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt naar de financiële dekking van de resterende NNN-opgave. Voor ongeveer 2.700 hectare, circa twee derde van de totale opgave, is volgens haar nog geen budget beschikbaar en ontbreekt in de begroting een reservering. Zij wil weten welke kosten de provincie voor deze resterende hectares verwacht.

Daarnaast herhaalt zij haar vragen over de Kaderrichtlijn Water. Zij vraagt Gedeputeerde Staten in hoeverre de doelen voor 2027 haalbaar zijn, welke risico's bestaan en of daarbij ook de financiële risico's zijn betrokken.

Tot slot vraagt zij naar de reserve. Omdat de verwachte uitgaven in 2026 hoger zouden zijn dan het beschikbare budget, worden stortingen voor 2027 tot en met 2029 naar voren gehaald. Mevrouw Gordijn wil weten welke financiële en begrotingstechnische gevolgen deze verschuiving heeft.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) constateert dat de lasten van programma 5, Natuur en landelijk gebied, ten opzichte van 2025 zijn gestegen tot ruim € 120 miljoen in de Begroting 2027. Ook stijgt het saldo van lasten en baten bij onder meer de beleidsdoelen 5.1 en 5.5 volgens haar van ruim € 41 miljoen naar € 95 miljoen. Deze lasten worden uit de reserve gedekt.

Zij herhaalt haar zorgen over de financiering van circa twee derde van de resterende NNN-opgave. In de Kaderbrief 2026 is besloten € 200 miljoen extra in de reserve te storten, terwijl in latere jaren hogere uitgaven en onttrekkingen volgen. Omdat het PNN in 2030 een tekort in de reserve voorziet en aanvullend budget uiterlijk in 2028 geregeld zou moeten zijn, vraagt zij het college toe te zeggen dat Provinciale Staten vóór de Kaderbrief 2028 een overzicht van de financieringsopties ontvangen. Daarmee wil zij voorkomen dat de volgende Staten voor een voldongen feit worden geplaatst.

Tot slot vraagt zij om verduidelijking van de afwaardering. Volgens haar wordt van 2027 tot en met 2029 jaarlijks € 12,7 miljoen en in 2030 € 23 miljoen in de reserve gestort voor waardevermindering van grondaankopen voor Groen. Zij wil weten welk deel van de natuurmiddelen wordt besteed aan inrichting en beheer en welk deel aan afwaardering.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt aandacht voor de doelmatigheid van de besteding van belastinggeld en vindt dat meetbare resultaten vaak ontbreken. Hij ervaart dat de door zijn fractie aangedragen standpunten weinig inhoudelijke reactie oproepen.

Hij stelt dat het klimaatbeleid geen meetbare invloed heeft op het CO_2-gehalte in de atmosfeer en betwist dat sprake is van een klimaatcrisis. Ook stelt hij dat extreem weer niet toeneemt en noemt hij de stikstofcrisis ongegrond. Volgens hem worden tegen hoge kosten veranderingen in de energievoorziening nagestreefd die technisch niet uitvoerbaar zijn, waarvan inwoners uiteindelijk de gevolgen dragen.

De PVV is daarom tegen uitgaven aan maatregelen die volgens de fractie niet werken voor problemen waarvan zij het bestaan betwist. De heer Van Tiggelen geeft aan dat zijn fractie de begroting niet kan steunen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt hoe zijn verbazing over het uitblijven van interrupties zich verhoudt tot zijn afwijzing van feiten en inzichten van andere partijen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) antwoordt dat volgens hem onderscheid moet worden gemaakt tussen feitelijke kennis en misvattingen. Hij verwijst daarbij naar de concentratie CO_2 in de atmosfeer en stelt dat natuurkundige en geologische kennis in het debat onvoldoende aanwezig is.

De heer **Heijnen** (CDA) stelt twee vragen over paragraaf 5.2 van de begroting, Beheren van natuur. Zijn fractie steunt de aanpak van Gedeputeerde Staten om de faunaschade terug te dringen, maar wil weten hoe de verwachte daling daarvan meerjarig in de begroting zichtbaar wordt.

Daarnaast verwacht hij dat de beheerkosten stijgen wanneer meer Natuurnetwerk Nederland wordt gerealiseerd. Omdat het saldo in de baten- en lastentabel volgens hem ongeveer gelijk blijft, vraagt hij hoe zowel de dalende faunaschade als de toenemende beheerkosten in de begroting zijn verwerkt.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) herhaalt haar zorgen over de financiering van het Natuurnetwerk Nederland. Volgens haar worden kosten doorgeschoven naar de toekomst.

Daarnaast vraagt zij of de uitvoeringskosten van Europese regelingen via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, die bij de tweede begrotingswijziging aan de orde kwamen, inmiddels volledig zijn gedekt of dat in het volgende jaar nog financiële tegenvallers kunnen ontstaan.

Over faunaschade merkt zij op dat het om een groot bedrag gaat, terwijl de raming mogelijk toch onvoldoende is. Zij ziet naast het Faunabeheerplan Ganzen geen aanvullende maatregelen van Gedeputeerde Staten om de oplopende kosten te beperken. Zij vraagt daarom of het college extra maatregelen neemt en of Provinciale Staten halverwege het volgende jaar over de actuele kosten kunnen worden geïnformeerd.

Tot slot vindt zij dat voor water, ondanks het grote belang van dit thema, te weinig financiële middelen beschikbaar zijn. Dit onderwerp is geagendeerd bij agendapunt 7.a.

De heer **Vendrig** (BBB) stelt dat afschaffing van de winterrust volgens zijn fractie de meest effectieve manier is om de kosten van ganzenschade te verlagen. Hij verwijst daarbij naar de inspreker van die ochtend.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt hoe BBB dit wil realiseren, omdat zowel het beëindigen van schadevergoedingen als het afschaffen van de winterrust volgens haar niet zonder meer binnen de provinciale mogelijkheden ligt.

De heer **Vendrig** (BBB) antwoordt dat winterrust volgens onderzoek juridisch kan worden afgeschaft wanneer schade door overwinterende ganzen wordt aangetoond. Hij acht die schade aantoonbaar, maar vindt dat de onderbouwing nog moet worden geregeld.

De heer **Mülder** (D66) vraagt vervolgens of BBB het standpunt van Gedeputeerde Staten steunt. De heer Vendrig antwoordt aanvankelijk dat BBB het huidige Faunabeheerplan Ganzen steunt, maar een ruimere aanpak wenst. De heer Mülder verduidelijkt dat hij doelt op het standpunt in de brief van GS dat de aangenomen motie is afgedaan en de voorgestelde pilot niet volgens die methode wordt uitgevoerd.

De heer **Vendrig** (BBB) bevestigt dat de pilot juridisch niet kan worden gestart, maar stelt dat mogelijk via een andere route naar opheffing van de winterrust kan worden toegewerkt. Na een

vervolgvraag van de heer **Mülder** (D66) bevestigt de heer **Vendrig** (BBB) uitdrukkelijk dat BBB het standpunt van GS steunt.

De heer **Veenboer** (PvdA) stelt bij wijze van punt van orde voor de discussie over de motie te voeren bij het daarvoor geagendeerde afdoeningsvoorstel.

De heer **Mülder** (D66) antwoordt dat hij uitsluitend reageerde omdat hij meende dat het college werd bekritiseerd.

De heer **Vendrig** (BBB) weerspreekt vervolgens een door de SP geuite suggestie van afstemming met de inspreker. Hij verklaart de inspreker niet te kennen en vooraf niet van diens bijdrage op de hoogte te zijn geweest.

In zijn begrotingsbijdrage stelt de heer Vendrig dat de geraamde beheerkosten binnen programma 5.2 ook toereikend moeten zijn voor nieuw ingerichte natuur. Omdat onderhoud volgens BBB minstens zo belangrijk is als aanleg, vraagt hij of nieuw ingerichte natuur rechtstreeks wordt gekoppeld aan een beheerbudget en hoe dit financieel is geborgd.

Daarnaast vindt BBB monitoring noodzakelijk om de effecten van maatregelen vast te stellen. Omdat monitoring niet als afzonderlijke begrotingspost zichtbaar is, vraagt de heer Vendrig of deze kosten onder programma 5.2 kunnen worden opgenomen.

De heer **Veenboer** (PvdA), sprekend namens PRO, spreekt waardering uit voor de € 60 miljoen die volgens de Miljoenennota beschikbaar komt voor Noord-Holland en in het bijzonder voor Laag Holland. Hij vraagt of deze rijksbijdrage gevolgen heeft voor de provinciale begroting en waar de middelen daarin zichtbaar worden.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) licht toe dat een eerder besproken SP-discussienota over bijen is uitgewerkt tot een initiatiefvoorstel. Het voorstel is inhoudelijk gereed en wordt nog ambtelijk besproken. Uit dat overleg kan blijken dat voor de uitvoering budget nodig is, maar de omvang daarvan is nog niet bekend.

Zij vraagt hoe financieel moet worden gehandeld wanneer het initiatiefvoorstel pas na vaststelling van de begroting wordt behandeld. Zij wil weten of vooraf een voorlopig bedrag moet worden gereserveerd of dat de benodigde middelen later kunnen worden verwerkt. Daarbij benadrukt zij dat subsidies en overheidsuitgaven doelmatig moeten worden besteed en tot zichtbaar resultaat moeten leiden.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert eerst op de alternatieve begroting van de Partij voor de Dieren. Hij vindt de financiële redenering nog onvolledig: wanneer grasland voor veeteelt wordt vervangen door groenteteelt en het ganzenbeheer wordt beëindigd, blijft ganzenschade bestaan en kan de schade per hectare bij groentegewassen zelfs hoger zijn. Hij zal de aangekondigde alternatieve begroting met belangstelling lezen.

Over faunaschade spreekt hij waardering uit voor de steun van D66 aan het bestaande beleid. Dit beleid voorziet gedurende drie jaar in intensiever afschot; het eerste jaar is afgerond. Doel is

daarna met aanzienlijk minder afschot een stabiele, lage ganzenpopulatie in stand te houden. Volgens hem levert dit voordelen op voor dierenwelzijn, schadebeperking, vliegveiligheid en natuurbescherming.

De reductiedoelen voor landbouw en natuur noemt hij zeer ambitieus. Voor de glastuinbouw hebben geothermie en andere warmtebronnen positieve verduurzamingseffecten gehad. Netcongestie en een tekort aan CO_2 voor de glastuinbouw leiden er echter toe dat gasgestookte warmtekrachtkoppelingen opnieuw vaker worden ingezet. Daardoor kunnen maatregelen voor netstabiliteit botsen met directe klimaatresultaten.

Ook mestvergisting, groen gas en stikstofkrakers bieden volgens hem veel potentieel voor vermindering van stikstof- en CO_2-uitstoot. De realisatie wordt echter bemoeilijkt door ruimtelijke beperkingen en het ontbreken van stikstofruimte. De klimaatambities blijven gehandhaafd, maar de uitvoering verloopt daardoor moeizamer dan gewenst.

Over de naar voren gehaalde GLB-middelen en de uitvoeringskosten via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland meldt hij dat in de stukken een extra storting is opgenomen. Deze is volgens hem voldoende om de kostenstijging op te vangen.

Op vragen van het CDA over de meerjarige raming van faunaschade antwoordt hij dat faunaschade een openeinderegeling is. De raming wordt telkens gebaseerd op de realisatie van het voorgaande jaar en vervolgens doorgetrokken. Zoals eerdere tegenvallers geleidelijk in de begroting zijn verwerkt, zullen ook eventuele meevallers stapsgewijs worden verwerkt. Hij vindt het zuiver om gerealiseerde resultaten af te wachten voordat deze structureel meerjarig worden ingeboekt.

De gedeputeerde verwacht dat de faunaschade dit jaar voor het eerst niet verder stijgt. Als deze ontwikkeling doorzet, kunnen de ramingen de komende jaren geleidelijk neerwaarts worden bijgesteld. De provincie blijft alert op andere groeiende populaties en schadevormen, zodat tijdig kan worden ingegrepen. Provinciale Staten worden rond de zomer geïnformeerd over de kostenontwikkeling, wanneer de eerste indicaties van BIJ12 beschikbaar zijn.

Gedeputeerde Beemsterboer weerspreekt het standpunt van BBB dat afschaffing van de winterrust de meest effectieve maatregel is. De belangrijkste beleidslijn blijft volgens hem het beheer van standganzen buiten de winterperiode. Er loopt onderzoek naar winterschade aan grasland, waaronder het effect op de eerste snede, en naar de mogelijke bijdrage van winterbeheer. Wanneer de uitkomsten positief zijn, kan de politiek besluiten over de winterrust. Hij verwacht echter geen fundamentele verandering van het schadepatroon, omdat de meeste schade buiten de winter ontstaat. Het onderzoek kan volgens hem niet worden versneld, omdat een zorgvuldige onderbouwing tijd vergt.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt hoe gedeputeerde Beemsterboer de inspraakbijdrage over ganzenschade beoordeelt.

Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat hij iedere inspreker waardeert. Zijn reactie richt zich op de stelling dat afschaffing van de winterrust de meest effectieve maatregel zou zijn. Winterbeheer kan volgens hem op onderdelen effect hebben en wordt nog onderzocht, maar het

grootste deel van de schade ontstaat tussen februari en 1 oktober. Daarom richt de provincie zich vooral op het beheer van de standganzenpopulatie buiten de winterperiode. Hij bestrijdt dat winterbeheer de meest effectieve maatregel is.

De heer **Vendrig** (BBB) verduidelijkt dat hij niet uitsluitend doelt op directe schadebestrijding in de winter, maar op populatiebeheer waarmee schade in de zomermaanden kan worden voorkomen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** verwijst naar het Faunabeheerplan Ganzen, waarin de effecten van verschillende maatregelen op de populatie zijn beschreven, waaronder het behandelen van eieren, verjaging, winterbeheer en koppelvormend afschot. Volgens hem heeft het beheer rond februari en maart het grootste effect op de populatie. Winterbeheer kan eveneens bijdragen, maar het mogelijke effect op de totale schade bedraagt volgens zijn herinnering circa 6 procent en moet nog in de praktijk worden vastgesteld. Hij concludeert daarom dat winterbeheer wel effectief kan zijn, maar niet het meest effectief is.

Gedeputeerde **Gielen** verduidelijkt dat voor de volledige realisatie van het Natuurnetwerk Nederland naar schatting circa € 1 miljard nodig is. Daarvan is ongeveer € 500 miljoen beschikbaar; voor het resterende bedrag moet nog dekking worden gevonden.

Over de Kaderrichtlijn Water bevestigt zij dat een deel van de doelen in 2027 niet wordt gehaald. Provinciale Staten ontvangen in november een uitgebreide voortgangsrapportage. Daarin wordt ook ingegaan op mogelijke uitzonderingsgronden, waaronder de kosten-batenafweging en de financiële haalbaarheid van maatregelen.

Op het verzoek van 50PLUS om een overzicht van tekorten en dekkingen verwijst de gedeputeerde naar het Programma Natuurnetwerk, waarin lopende projecten, dekking en voortgang worden weergegeven.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) benadrukt dat daarmee het resterende tekort van € 500 miljoen nog niet is opgelost en vraagt hoe daarvoor in 2028 dekking wordt gevonden.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat het tekort niet in het volgende jaar volledig zal zijn gedekt. De financiering moet blijvend worden besproken met Provinciale Staten en het Rijk, onder meer in het kader van Natuurpact 2.0. De eerder beschikbaar gestelde € 200 miljoen was volgens haar noodzakelijk en substantieel, maar niet voldoende.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt of de Staten richting moeten geven aan de benodigde dekking.

Gedeputeerde **Gielen** bevestigt dat de financiering van de resterende NNN-opgave een gezamenlijke vraag is. Het college blijft aanvullende middelen bij het Rijk bepleiten; ook de nieuwe Staten moeten bepalen hoe zij met het tekort willen omgaan en welke andere oplossingsrichtingen mogelijk zijn.

Over de verdeling van de natuurmiddelen legt gedeputeerde Gielen uit dat inrichting en afwaardering ten laste komen van de reserve Groen. Afwaardering wordt een jaar na verwerving

aan de reserve onttrokken. De structurele beheerkosten komen ten laste van de begrotingspost Natuur- en Landschapsbeheer, omdat beheer doorloopt en daarom niet uit een eindige reserve mag worden betaald.

Met de benodigde beheerkosten voor de geplande uitbreiding van het NNN is volgens haar in de huidige begroting rekening gehouden; bij de Kaderbrief 2025 is hiervoor extra budget beschikbaar gesteld. Met het Rijk loopt nog overleg over aanpassing van de standaardkostprijzen en de verwerking van inflatie. De uitkomst kan gevolgen hebben voor de begroting en wordt dan opnieuw met Provinciale Staten besproken. De monitoringkosten maken deel uit van de beheerkosten.

Over de € 60 miljoen voor Laag Holland binnen het Groene Hart Plus meldt de gedeputeerde dat deze middelen, zodra zij zijn ontvangen, worden verwerkt in de ramingen en de dekking.

Voor het initiatiefvoorstel van de SP over bijen noemt zij twee mogelijkheden wanneer de behandeling na vaststelling van de begroting plaatsvindt: vooraf middelen reserveren of de financiering later regelen via een begrotingswijziging in 2027 of de Kaderbrief 2028. De keuze ligt volgens haar bij Provinciale Staten.

De heer **Mülder** (D66) vraagt vervolgens welke bijdrage de Bossenstrategie levert aan de klimaatdoelen en hoe de provincie deze opgave wil uitvoeren, nu in de klimaatrapportage geen budget zichtbaar is.

Gedeputeerde **Gielen** deelt de zorgen over de uitvoering van de Bossenstrategie. De provincie heeft hierover afspraken met het Rijk en programmeert projecten binnen de beschikbare middelen, waaronder middelen uit de kortetermijnagenda. Zij vindt dat de aangekondigde landelijke evaluatie ook aandacht moet besteden aan haalbaarheid, uitvoerbaarheid en financiering voor provincies. De Bossenstrategie draagt volgens haar rechtstreeks bij aan de klimaatopgave en vloeit voort uit het Klimaatakkoord. Verdere uitvoering blijft echter moeilijk zolang geen aanvullende rijksmiddelen beschikbaar komen.

Tweede termijn commissie

De heer **Klein** (ChristenUnie) steunt de hoofdlijnen van de begroting, maar vindt de gezamenlijke begrotingspost voor faunabeheer en faunaschade onvoldoende inzichtelijk. Hoewel hiervoor een afzonderlijke paragraaf is opgenomen, staat voor beide onderdelen samen € 39 miljoen geraamd. Omdat faunaschade een openeinderegeling is en faunabeheer niet, vraagt hij om een nadere toelichting en om beide posten in een volgende begroting afzonderlijk zichtbaar te maken.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** licht toe dat de afzonderlijke paragraaf is toegevoegd naar aanleiding van een eerder verzoek van Provinciale Staten om faunabeheer los te koppelen van de algemene natuurpost. Verdere uitsplitsing is voor de huidige begroting niet meer mogelijk. Hij zegt toe bij de volgende begroting te onderzoeken of faunabeheer en faunaschade binnen deze paragraaf afzonderlijk kunnen worden weergegeven. Als dit niet mogelijk blijkt, zal het college toelichten waarom.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Begroting 2027 zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 9 november 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

7 B-agenda Natuur, Landschap, Water en Bodem (gedeputeerde Gielen)

7.a Water: Concept Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028-2033 (RWBP)

Toelichting: Gedeputeerde Staten hebben een concept van het Regionaal Water- en Bodemprogramma (RWBP) 2028-2033 vastgesteld, ten behoeve van bespreking in de Statencommissie Landelijk Gebied. De bespreking dient ertoe om input voor het RWBP te verkrijgen vanuit Provinciale Staten voor de uitwerking van de ontwerpversie van het programma. Gedeputeerde Staten zullen het ontwerp-RWBP naar verwachting in het eerste kwartaal van 2027 vaststellen en het definitieve RWBP in het vierde kwartaal van 2027.

Behandelvoorstel: De commissie bespreekt met elkaar en de gedeputeerde het concept Regionaal Water- en Bodemprogramma en in het specifiek de vragen aan de commissie.

Voorafgaand aan de vergadering heeft zich één inspreker aangemeld voor dit agendapunt. De heer **Griffioen** spreekt in op persoonlijke titel. Hij is melkveehouder en kaasmaker bij De Groene Griffioen, een biologisch boerenbedrijf in het veenweidegebied bij Weesp. Zijn bedrijf is nauw verbonden met landschap, water en bodem en zet zich in voor biodiversiteit. Hij wil bijdragen aan een toekomstbestendig bedrijf en een gezond landschap.

Hij wijst erop dat vernatting van een aanzienlijk deel van het veenweidegebied grote gevolgen kan hebben voor het watersysteem, de natuur en de agrarische bedrijfsvoering. Voordat percentages worden vastgelegd, moet volgens hem duidelijk zijn of de maatregelen haalbaar zijn en wat zij daadwerkelijk opleveren.

Ten eerste vraagt hij of per gebied wordt aangetoond dat vernatting verenigbaar is met de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Daarbij moeten de risico's van fosfaatmobilisatie en de extra aanvoer van gebiedsvreemd water worden meegewogen.

Ten tweede vraagt hij om vooraf voor droge jaren een waterbalans op te stellen. Deze moet inzicht geven in de beschikbaarheid van voldoende water zonder natuur, landbouw of andere gebieden onevenredig te benadelen. Ook vraagt hij onderzoek naar de gevolgen voor waterberging, afvoercapaciteit en de bescherming van omliggende steden en dorpen tegen wateroverlast.

Ten derde wil hij dat de netto klimaatwinst wordt beoordeeld aan de hand van de uitstoot van CO_2, methaan en lachgas. Daarmee moet per gebied en waterpeil duidelijk worden welke aanpak het meeste klimaateffect heeft. Hij wijst erop dat een hoger waterpeil ook tot meer methaanuitstoot kan leiden.

Ten vierde vraagt hij de gevolgen voor melkveehouderijen integraal mee te wegen. Vernatting kan volgens hem leiden tot hogere voerkosten, een lagere mineralenbenutting en een grotere afhankelijkheid van voer van buiten het bedrijf. Naast de klimaatwinst per hectare moeten daarom ook het bedrijfsresultaat, de voedselproductie en de totale milieubelasting worden beoordeeld. Wanneer maatschappelijke winst gepaard gaat met structureel inkomensverlies of verplaatsing van

milieubelasting, vraagt hij om een economisch haalbaar alternatief en een eerlijke vergoeding voor geleverde maatschappelijke diensten.

Zijn centrale vraag is of de provincie bereid is het beoogde percentage vernatting en de gebiedskeuzes aan te passen wanneer waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid, waterveiligheid of netto klimaatwinst onvoldoende zijn gewaarborgd. Hij roept op zorgvuldig om te gaan met het eeuwenoude cultuurlandschap en te kiezen voor een samenhangende aanpak die natuur, water, klimaat en een toekomstbestendige agrarische sector gezamenlijk vooruithelpt.

De commissie krijgt de gelegenheid tot het stellen van vragen.
De heer **Vendrig** (BBB) vraagt naar de gemiddelde drooglegging van de percelen van de heer Griffioen en naar de gevolgen die hij verwacht wanneer de plannen voor vernatting worden uitgevoerd.
De heer **Griffioen** antwoordt dat de drooglegging binnen de polder varieert van ongeveer 40 tot 80 centimeter. Hoe de vernatting precies wordt uitgevoerd, is volgens hem nog niet duidelijk. Hij verwacht wel dat hiervoor veel extra water nodig is, waardoor meer gebiedsvreemd water moet worden aangevoerd. Onderzoek naar het aanvoerwater voor het Naardermeer laat volgens hem zien dat dit water te fosfaatrijk is om de gewenste waterkwaliteit in het veengebied te waarborgen. Daardoor kan eutrofiëring toenemen en kan de klimaatwinst lager uitvallen dan bij gebruik van zuiver regenwater. Tegelijkertijd verwacht hij dat de landbouwkundige waarde van de grond afneemt, met negatieve gevolgen voor de economische rendabiliteit en de mogelijkheden voor kringlooplandbouw.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt, in vervolg op de inbreng van de heer Vendrig, hoe groot de heer Griffioen de kans acht dat het geschetste scenario met aanzienlijke gevolgen daadwerkelijk optreedt. Hij vraagt in hoeverre voor de heer Griffioen al duidelijk is welke ontwikkelingen in het gebied zullen plaatsvinden.
De heer **Griffioen** antwoordt dat dit voor hem nog onduidelijk is. De doelstelling om 30% van het veenweidegebied te vernatten kan, als deze ook voor 30% van zijn gebied geldt, aanzienlijke gevolgen hebben. Hij heeft echter geen inzicht in de precieze uitwerking voor zijn polder en sluit niet uit dat daar een ander percentage zal gelden. Volgens hem moet het percentage afhangen van de mate waarin daadwerkelijk voortgang wordt geboekt op het gebied van klimaat, waterkwaliteit, bodemdaling en veiligheid. Als de beoogde resultaten niet worden bereikt, moet de doelstelling van 30% volgens hem kunnen worden aangepast.

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen verdere vragen heeft en dankt de heer Griffioen voor zijn inspraak.

Eerste termijn commissie
Mevrouw **Gordijn** (JA21) **Mevrouw Gordijn (JA21)** benadrukt dat schoon water en bescherming tegen wateroverlast belangrijke provinciale opgaven zijn. Tegelijkertijd moeten inwoners kunnen wonen en agrariërs kunnen ondernemen. Zij vraagt daarom om effectieve en uitvoerbare maatregelen waarvan de gevolgen vooraf duidelijk zijn.

Over de Kaderrichtlijn Water vraagt zij of een verbod of een beperking van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermings- en Natura 2000-gebieden nog afhankelijk is van onderzoek, of dat Gedeputeerde Staten deze beperkingen al willen invoeren.

Eventuele maatregelen moeten volgens haar worden onderbouwd met onderzoek naar de bronnen van vervuiling, de verwachte effecten, natuurlijke achtergrondbelasting en minder ingrijpende alternatieven. Ook moeten de economische gevolgen voor bedrijven worden meegewogen.

Bij de voorgestelde escalatieladder vraagt zij eveneens om een onderbouwing van de noodzaak, effectiviteit en proportionaliteit van strengere regels. Effecten van maatregelen kunnen pas na verloop van tijd zichtbaar worden en sommige ontwikkelingen liggen buiten de invloed van de provincie.

Over vernatting maakt zij zich zorgen vanwege de extra vraag naar schaars zoetwater, mogelijke tijdelijke verslechtering van de waterkwaliteit en een groter risico op wateroverlast. Omdat verdienmodellen en financiële instrumenten nog niet zijn uitgewerkt, vraagt zij vóór invoering van ingrijpende maatregelen duidelijkheid over de getroffen bedrijven, mogelijke alternatieven en de opvang van economische gevolgen.

Ook bij nieuwe gebiedsgerichte wateroverlastnormen vraagt zij om zorgvuldigheid. Aanpassing van de norm voor grasland mag volgens haar niet leiden tot het afwentelen van waterproblemen en schade op agrariërs zonder duidelijke afspraken over bescherming en vergoeding.

JA21 is positief over maatregelen die de beschikbaarheid van zoet- en drinkwater vergroten. Mevrouw Gordijn noemt ondergrondse wateropslag, het beter vasthouden van zoetwater en uitbreiding van de drinkwaterproductiecapaciteit. Zij vraagt Gedeputeerde Staten hieraan bij de verdere uitwerking van het programma prioriteit te geven. Deze maatregelen kunnen volgens haar de weerbaarheid tegen droogte vergroten en ruimte bieden voor woningbouw, landbouw en economische ontwikkeling.

Tot slot pleit zij voor realistisch en toekomstbestendig water- en bodembeleid, zonder onnodige beperkingen voor inwoners en ondernemers.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) spreekt waardering uit voor het werk aan het Regionaal Water- en Bodemprogramma, maar is ontsteld dat Gedeputeerde Staten zich volgens haar neerleggen bij het niet behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water en de termijn naar 2033 verschuiven. Zij mist concrete doelen voor het terugdringen van PFAS-pesticiden in het grondwater en van normoverschrijdingen door bestrijdingsmiddelen. Zij vraagt of dergelijke doelen alsnog in het programma worden opgenomen.

Bij deelprogramma C, Gezond en genoeg water, wordt voor nutriënten en chemische stoffen verwezen naar het Rijk. Mevrouw Egbers vraagt of de provincie daarmee aangeeft hierop niet zelf te kunnen sturen. Volgens haar heeft de provincie wel invloed op landbouw en industrie.

Daarnaast vraagt zij of zwemwater voortaan niet alleen op bacteriën en blauwalg, maar ook op chemische stoffen en bestrijdingsmiddelen wordt beoordeeld. Zij verwijst naar berichtgeving van Natuur & Milieu en naar de conclusie van de Europese Commissie dat de huidige monitoring geen volledig beeld geeft van de risico's voor milieu en gezondheid.

Mevrouw Egbers steunt het voorstel van natuurorganisaties voor een verbod op bestrijdingsmiddelen in een zone rond Natura 2000-gebieden. Daarmee kan volgens haar een buffer ontstaan tussen kwetsbare natuur en intensieve landbouw. Agrariërs in deze zones zouden met voorrang kunnen worden ondersteund bij de omschakeling naar emissiearme of biologische teelt. Zij vraagt hoe Gedeputeerde Staten tegenover dit voorstel staan.

Tot slot vraagt zij om in het programma als harde randvoorwaarde op te nemen dat nieuwe waterwinningsprojecten niet ten koste mogen gaan van de natuur.

Statenlid **Bulucu** (GroenLinks) spreekt namens PvdA en GroenLinks (PRO) waardering uit voor het omvangrijke programma. De fracties vinden het een goede en noodzakelijke stap om water, bodem en klimaatadaptatie integraal te benaderen. De droge zomer toont volgens hen aan dat voortzetting van de bestaande koers onvoldoende is. Zij waarderen dat het programma erkent dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water niet worden gehaald, maar vragen om een daadkrachtige en concrete uitvoering.

PRO noemt het zeer zorgelijk dat geen enkel oppervlaktewaterlichaam in Noord-Holland aan alle ecologische doelen voldoet. De fracties betwijfelen of de voorgestelde escalatieladder snel genoeg werkt, omdat dwingende regels en ruimtelijke beperkingen voor lozingen pas als laatste middel worden ingezet. Te lang wachten kan volgens hen leiden tot een juridische impasse, vergelijkbaar met het stikstofdossier.

Ook vragen zij hoe herziening van de wateroverlastnorm voor grasland zich verhoudt tot de noodzakelijke verhoging van het waterpeil en het tegengaan van bodemdaling in kwetsbare veenweidegebieden. Versoepeling van deze norm zou volgens PRO alleen mogelijk moeten zijn wanneer het grondwaterpeil structureel wordt verhoogd.

Over waterveiligheid uit PRO zorgen over het uitstel van de termijnen voor regionale keringen tot 2035 en 2040. De fracties begrijpen de wens om maatschappelijke kosten te spreiden, maar vinden dat versnellende klimaatverandering geen onnodige risico's rechtvaardigt. Zij stellen voor dat de provincie zelf vooraf de meest risicovolle locaties aanwijst en daarmee meer regie neemt.

Daarnaast vinden de fracties het programma op onderdelen te vrijblijvend, omdat voor onder meer klimaatrechtvaardigheid en veilige zwemlocaties nog geen middelen zijn gereserveerd.

PRO verzoekt Gedeputeerde Staten in de volgende versie sneller werk te maken van veilige dijken, strengere voorwaarden voor bekende vervuilers eerder in de escalatieladder toe te passen en te onderzoeken of nieuwe woningbouw in de laagste en meest watergevoelige polders kan worden verboden. Ook vragen de fracties om concrete bescherming van kwetsbare groepen tegen hitte.

Tot slot wil PRO dat de definitieve versie opnieuw aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Hoewel de vaststelling een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten is, vormt het programma volgens de fracties een belangrijke bouwsteen voor de Omgevingsvisie en heeft het grote maatschappelijke gevolgen.

De heer **Heijnen** (CDA) noemt het Regionaal Water- en Bodemprogramma een evenwichtig stuk. Noord-Holland moet zich volgens hem voorbereiden op zeespiegelstijging, verzilting en

verbetering van de waterkwaliteit. De provincie moet zich zowel beschermen tegen water als aanpassen aan veranderingen in het water- en bodemsysteem.

Hij wijst erop dat Nederland al eeuwen ervaring heeft met waterbeheer, waarbij water soms wordt tegengehouden en soms gecontroleerd ruimte krijgt. Water en bodem vormen volgens hem een ordenend principe, maar mogen niet als enige bepalen waar ontwikkelingen wel of niet mogelijk zijn. Er blijft een evenwichtige en genuanceerde afweging nodig.

De thematische deelprogramma's bieden volgens het CDA een goede basis. De gebiedsgerichte uitwerking blijft echter op onderdelen nog onvoldoende concreet, terwijl juist daar de grootste gevolgen van maatregelen zichtbaar worden. Inwoners, bedrijven en agrariërs kunnen daardoor nog moeilijk beoordelen wat het programma voor hun gebied betekent.

De heer Heijnen vraagt hoe Gedeputeerde Staten bewoners, ondernemers, boeren en andere gebruikers bij de gebiedsgerichte uitwerking betrekken en wanneer meer duidelijkheid ontstaat over de gevolgen van het programma. Ook wil hij weten wanneer Provinciale Staten voldoende concrete informatie krijgen om hierover een politiek oordeel te vormen.

Tot slot sluit hij zich aan bij PRO en vraagt hij het programma vanwege de grote maatschappelijke impact opnieuw aan Provinciale Staten voor te leggen.

Mevrouw **Jansen** (D66) spreekt waardering uit voor het Regionaal Water- en Bodemprogramma en voor het uitgangspunt dat water en bodem sturend en waar nodig leidend zijn. Tegelijkertijd vreest zij dat het document een papieren werkelijkheid blijft. Zij wijst erop dat eerdere ambities en termijnen voor onder meer het Natuurnetwerk Nederland, de Kaderrichtlijn Water en de Bossenstrategie niet zijn gehaald en mist in het programma een gevoel van urgentie.

Zij vraagt meer aandacht voor de gevolgen van droogte en bosbranden, gezondheidszorgen van omwonenden van agrarische percelen en vervuiling van zwem- en drinkwater. Volgens haar ontbreekt een concrete belofte aan inwoners over de wijze waarop de provincie een betere en gezondere leefomgeving wil realiseren.

Mevrouw Jansen overweegt daarom een tweeminutendebat aan te vragen, zodat Provinciale Staten met moties concrete voorstellen kunnen doen voor de verdere uitwerking van het programma.

Haar grootste zorg betreft de kwaliteit van het drinkwater en de aanwezigheid van PFAS. Zij verwijst naar door haar genoemde concentraties boven de norm en vraagt hoe Gedeputeerde Staten aankijken tegen het PFAS-vrij maken van gebieden rond grondwaterwinningen. Daarnaast vraagt zij hoe Gedeputeerde Staten staan tegenover voorwaarden bij de verpachting van provinciale grond, waarbij alleen agrariërs in aanmerking komen die geen kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken. Zij verwijst daarbij naar een vergelijkbare aanpak in Groningen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) wijst erop dat de zomer van 2026, met sproeiverboden en gesloten sluizen, de kwetsbaarheid van de watervoorraad heeft aangetoond. Haar fractie steunt de prioriteit voor schoon drinkwater en waterveiligheid, maar heeft zorgen

over de financiële dekking en de concrete uitvoering van het Regionaal Water- en Bodemprogramma.

Zij verwijst naar maatregelen waarvoor nog geen financiering beschikbaar is en waarvan de besluitvorming wordt doorgeschoven naar de volgende Statenperiode. Omdat het definitieve programma pas na de verkiezingen wordt vastgesteld, vraagt zij om bij het ontwerp in het eerste kwartaal van 2027 een overzicht te ontvangen van de maatregelen zonder dekking en van de wettelijk verplichte maatregelen.

Daarnaast waardeert zij de prioriteit voor kwetsbare ouderen in gebieden met een hoog hitterisico. Zij vraagt welke concrete maatregelen voor vergroening, schaduw en verkoeling worden voorzien, welk budget daarvoor beschikbaar is en wanneer de provincie nauwkeuriger inzicht heeft in de betrokken kwetsbare groepen.

Over de veenweidegebieden vraagt zij wat het plan is wanneer het Rijk niet bijdraagt aan de beoogde langjarige compensatie. Ook wil zij weten hoe Gedeputeerde Staten voorkomen dat agrariërs langdurig in onzekerheid verkeren voordat de kaders zijn vastgesteld.

Tot slot vraagt zij naar de financiële en juridische gevolgen van het niet behalen en mogelijk aanpassen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Zij vindt dat de financiële vertaling niet uitsluitend naar de coalitiebesprekingen van het volgende jaar mag worden doorgeschoven en vraagt de gedeputeerde om duidelijkheid over de aanpak.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) sluit zich kortheidshalve aan bij de bijdrage van mevrouw Jansen (D66).

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vindt waterkwaliteit belangrijk, maar waarschuwt dat uitbreiding van het aantal gemeten stoffen en steeds nauwkeuriger meettechnieken niet vanzelf reden tot zorg zijn. Hij betwist dat de recente zeespiegelstijging aan menselijk handelen kan worden toegeschreven. Vernatting levert volgens hem geen klimaatwinst op, veroorzaakt vooral problemen voor agrariërs en voorkomt de al eeuwen bestaande bodemdaling niet.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) verwijst in een interruptie naar berichtgeving van de NOS van 3 september dat zwemwater niet op bepaalde chemicaliën wordt gecontroleerd, terwijl deze stoffen aanwezig zijn en mensen ziek kunnen maken. Zij vraagt de heer Van Tiggelen hoe hij daartegen aankijkt.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vindt dat ziekte door verontreinigd zwemwater waar mogelijk moet worden voorkomen.

Vervolgens betwist hij dat sprake is van versnelde klimaatverandering. Eén droge, langdurig mooie zomer zegt volgens hem niets over het klimaat, dat over perioden van ten minste dertig jaar wordt beoordeeld. Ook voert hij aan dat het wereldwijd verbrande natuurareaal afgelopen zomer volgens hem uitzonderlijk laag was en dat de meeste bosbranden door menselijk handelen of brandstichting ontstaan; natuurlijke oorzaken zoals blikseminslag komen volgens hem minder vaak voor.

De heer **Heijnen** (CDA) is van mening dat de heer Van Tiggelen bosbranden en zeespiegelstijging te veel bagatelliseert. Ongeacht de oorzaak blijven deze verschijnselen volgens hem reële problemen, waardoor dijkversterking en bescherming tegen bosbranden nodig zijn.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vindt dat pyromanen moeten worden aangepakt, maar natuurlijke branden door blikseminslag niet volledig zijn te voorkomen. Volgens hem kan de mens het klimaat niet sturen. Hij erkent dat opwarming door uitzetting van water tot zeespiegelstijging leidt.

In een vervolginterruptie vraagt de heer **Heijnen** (CDA) of daaruit volgt dat de dijken moeten worden versterkt.

Volgens de heer **Van Tiggelen** (PVV) zijn de bestaande versterkingen voorlopig toereikend. Hij schat de huidige zeespiegelstijging op ongeveer 1,6 millimeter per jaar, oftewel zestien centimeter per eeuw, en ziet daarom geen acute noodzaak.

Mevrouw **Jansen** (D66) noemt zijn houding defaitistisch: hij erkent klimaatverandering en verwacht een nieuwe ijstijd, maar verbindt daaraan volgens haar geen handelen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) verwijst naar de geologische geschiedenis en beschouwt de huidige tijd als een relatief warme interglaciale periode binnen een langdurige ijstijd. Hij spreekt niet van een klimaatcrisis maar van een gunstige tijdelijke klimaatsituatie, waarvan onduidelijk is wanneer die eindigt. Berichtgeving over een klimaatcrisis kwalificeert hij als misleidend.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt vervolgens of die opvatting de overheid ontslaat van de plicht zich aan te passen en kwetsbare groepen, waaronder ouderen die slecht tegen hitte kunnen, te beschermen.

Klimaatadaptatie is volgens de heer **Van Tiggelen** (PVV) vanzelfsprekend, omdat mensen zich altijd aan een veranderend klimaat hebben aangepast. Hij noemt airconditioning als voorbeeld en voert aan dat kou wereldwijd volgens hem meer slachtoffers maakt dan hitte.

De **voorzitter** verzoekt de heer Van Tiggelen terug te keren naar het Regionaal Water- en Bodemprogramma.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) laat weten dat zijn bijdrage al was afgerond en dat hij de interrupties alleen heeft benut om zijn standpunten toe te lichten.

De heer **Vendrig** (BBB) dankt voor het concept-RWBP en vraagt hoe GS aankijkt tegen het voorstel van de heer Griffioen om het beoogde percentage vernatting afhankelijk te maken van aantoonbare winst op andere beleidsterreinen. BBB onderschrijft het belang van waterveiligheid, waterbeschikbaarheid en waterkwaliteit, maar waarschuwt dat te hoge, onhaalbare of onbetaalbare ambities de provincie via haar eigen regels in een “waterslot” kunnen brengen. Daarom moeten belangen zorgvuldig worden afgewogen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of BBB de ambities wil beperken uit vrees voor zo’n waterslot.

De heer **Vendrig** (BBB) verduidelijkt dat BBB juist wil voorkomen dat de provincie zichzelf doelen oplegt die zij niet kan waarmaken en daardoor in de regels verstrikt raakt.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) brengt daartegen in dat de regels al bestaan en dat volgens Volt vooral de ambities tekortschieten.

Volgens de heer **Vendrig** (BBB) moeten de geldende regels worden gevolgd, maar hoeven de provinciale ambities niet hoger te liggen dan noodzakelijk.

Omdat belangenafweging een politieke keuze is, wil de heer Vendrig weten wanneer Provinciale Staten zich kunnen uitspreken over de vormgeving van vernatting, de voorwaarden en aanvaardbare restrisico's. Hij verzoekt GS hierop te reflecteren.

Ook vraagt hij wanneer Provinciale Staten kunnen besluiten over waternormen en de financiële gevolgen daarvan. Doelen die later onhaalbaar blijken, kunnen volgens BBB hoge kosten veroorzaken en andere ontwikkelingen blokkeren.

Tot slot steunt BBB het uitgangspunt dat agrarische bedrijfsvoering in veenlandschappen rendabel moet blijven, al vraagt dit nog uitwerking. De heer Vendrig wil weten of deze randvoorwaarde ook geldt voor agrarische bedrijven in de binnenduinrand.

De heer **Klein** (ChristenUnie) verwelkomt het uitgebreide concept-RWBP, omdat Noord-Holland tegelijk te maken heeft met te veel, te weinig, onvoldoende schoon en brak water en met bescherming tegen water. Hij steunt de brede, integrale aanpak en de thematische deelprogramma's. Bij de uitwerking moet de provincie volgens hem nauw contact houden met rechtstreeks betrokkenen, zoals agrariërs, en iedere maatregel aan de praktijk toetsen. Inzet op klimaatadaptatie mag bovendien niet ten koste gaan van maatregelen tegen klimaatverandering.

De ChristenUnie deelt de zorgen over PFAS in drinkwater en wil dat de provincie hieraan prioriteit geeft. De heer Klein vraagt welke maatregelen uitvoerbaar en effectief zijn, waaronder een verbod op bestrijdingsmiddelen in waterwingebieden, en of vervuiling mogelijk vooral door verwaaiing via de lucht ontstaat.

Hij is positief dat de provincie waterbesparing als taak oppakt. Binnen haar bevoegdheden kan zij volgens hem veel bereiken, onder meer door verspilling van drinkwater te verminderen. De provincie moet een actievere rol nemen bij het convenant Toekomstbestendig Bouwen, waterbesparing opnemen in regionale woonafspraken en nagaan of subsidies voor gemeenten of inwoners kunnen helpen.

Tot slot mist de heer Klein aandacht voor datacenters als grote watergebruikers. Hij vraagt om dit onderwerp in het definitieve programma op te nemen en strengere regels voor het gebruik van primair water door deze sector te overwegen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) beschouwt het concept-RWBP als een belangrijke stap naar schoon en veilig water in de juiste hoeveelheid. Zij waardeert dat GS klimaatadaptatie serieus nemen en investeringen en gebiedsontwikkelingen standaard willen toetsen op klimaatrisico's en kansen. Volt ziet uit naar de uniforme werkwijze hiervoor.

Volt maakt zich al langer zorgen over PFAS in drinkwater en noemt de RIVM-cijfers schrikbarend. Ook vreest de fractie dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water niet worden gehaald en betreurt zij dat de provincie pas kort voor de deadline een regionale regierol pakt.

Mevrouw Schneemann steunt een verbod of beperking van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermings- en Natura 2000-gebieden, maar vindt de escalatieladder te afwachtend. Omdat de KRW-doelen buiten bereik raken, verwacht zij eerder ingrijpen.

Verder vraagt zij of GS innovatieve methoden voor PFAS-sanering onderzoeken. Als voorbeeld noemt zij Captureon, een filter voor afvoerputten dat volgens haar tot 97 procent van de microplastics uit bandenslijtage kan tegenhouden en al in Kopenhagen en Berlijn wordt toegepast. Zij wil weten of Noord-Holland deze techniek kan inzetten.

Tot slot vraagt mevrouw Schneemann of alle toepasselijke subsidiemogelijkheden en Europese fondsen voor het RWBP worden benut, of dat bewust van bepaalde regelingen wordt afgezien.

De heer **Vendrig** (BBB) wijst erop dat nog onderzoek loopt naar een verbod op gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Hij vraagt of snelle invoering niet tot planschade kan leiden.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) acht dat risico niet doorslaggevend.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt daarop waarom Volt het onderzoek niet wil afwachten, omdat een te snel besluit zonder goede onderbouwing volgens hem risico's kan opleveren.

Volgens mevrouw **Schneemann** (Volt) is al te lang gewacht. De KRW-doelen moeten volgens haar binnen twee maanden worden gehaald, terwijl de vervuilingsbronnen redelijk goed bekend zijn. Na dertig jaar zonder voldoende resultaat is snel handelen nodig, omdat verder uitstel de schade vergroot.

De heer **Vendrig** (BBB) betwist dat de sector in die dertig jaar niets heeft gedaan. Volgens hem werkt de sector aan vermindering van de vervuiling en verbetert de waterkwaliteit wel degelijk.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) erkent dat inspanningen zijn geleverd, maar constateert dat het gewenste resultaat nog niet is bereikt. Daarom blijft versnelling volgens haar noodzakelijk.

De heer **Dijkman** (VVD) complimenteert het college met het degelijke en uitvoerige conceptrapport en de technische briefing. Hij vraagt hoe het RWBP zich verhoudt tot het huidige Actieprogramma Water en vindt het concept nog weinig concreet over de uitvoering. Volgens hem kunnen inwoners, bedrijven en agrariërs pas gericht participeren wanneer duidelijk is welke gevolgen maatregelen, zoals een verhoging van het waterpeil, voor hen hebben. De VVD onderschrijft het belang van een veilig, betrouwbaar en toekomstbestendig water- en bodemsysteem, maar vraagt aandacht voor de verhouding tot economische ontwikkeling, woningbouw en toekomstbestendige landbouw. Hij vreest dat een absolute prioriteit voor water en bodem andere ruimtelijke opgaven kan belemmeren en vraagt om een integrale afweging tussen beleidsterreinen.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt hoe de VVD deze positie verenigt met de koers in de concept-omgevingsvisie dat water en bodem sturend en daarmee leidend zijn voor ruimtelijke opgaven.

De heer **Dijkman** (VVD) antwoordt dat dit een wezenlijk punt is, maar vraagt ook aandacht voor woningzoekenden wanneer woningbouw daardoor niet kan doorgaan. Volgens hem is een afweging nodig waarin zoveel mogelijk doelen worden bereikt, terwijl volledige doelrealisatie niet altijd mogelijk zal zijn.

Mevrouw **Jansen** (D66) stelt vast dat zowel het RWBP als de concept-omgevingsvisie water en bodem expliciet als leidend positioneren. Zij constateert dat de VVD dit ter discussie lijkt te stellen en vraagt hoe Gedeputeerde Staten daartegen aankijken, mede omdat het om een coalitiepartij gaat.

De heer **Dijkman** (VVD) vindt twijfel bij een concept legitiem. Hij benadrukt dat hij het belang van waterkwaliteit niet ontkent, maar daarnaast ook andere zorgen en opgaven ziet.

Mevrouw **Jansen** (D66) zegt verbaasd te zijn, omdat juist voor een integrale benadering is afgesproken dat water en bodem sturend zijn. Zij vraagt of de VVD die prioriteit nu alsnog ter discussie stelt.

De heer **Dijkman** (VVD) wijst erop dat het nog om een concept gaat en herhaalt dat zijn zorgen breder zijn dan alleen water.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt om duidelijkheid van Gedeputeerde Staten. Volgens zijn herinnering is in de commissie Ruimte afgesproken dat water en bodem niet leidend maar medebepalend zijn, en op dat punt sluit hij zich aan bij de vraag van D66.

Statenlid **Bulucu** (GroenLinks) vraagt of de heer Dijkman vooral aandacht vraagt voor de gevolgen van water- en bodemsturing voor de woningbouwopgave, zonder te bepleiten dat ruimtelijke ontwikkeling voorrang moet krijgen. Daarbij gaat zij ervan uit dat hij geen woningbouw wenst op verontreinigde of wateronveilige locaties.

De heer **Dijkman** (VVD) onderschrijft deze genuanceerdere uitleg.

Statenlid **Bulucu** (GroenLinks) vraagt of hij die conclusie daadwerkelijk deelt.

De heer **Dijkman** (VVD) antwoordt dat beide belangen moeten worden afgewogen en dat helder moet zijn welke prioriteit geldt wanneer een keuze nodig is. Als water en bodem altijd voorgaan, kan dat volgens hem andere afgesproken doelen, zoals de bouw van 20.000 woningen in Noord-Holland, in gevaar brengen. Hij vraagt daarom om een integrale benadering en om een reflectie van de gedeputeerde.

Statenlid **Bulucu** (GroenLinks) benadrukt dat duurzame ontwikkeling ook vraagt om zorgvuldige keuzes over waar en hoeveel wordt gebouwd. Zij wijst op de gezondheidsrisico's van bouwen nabij verontreinigde gebieden en vraagt of de heer Dijkman het ermee eens is dat water en bodem daarom richtinggevend moeten zijn binnen de omgevingsvisie.

De heer **Dijkman** (VVD) antwoordt dat bij vergunningverlening sanering van verontreinigde grond vereist is en dat dit risico daarmee volgens hem in beginsel wordt ondervangen.

De heer Dijkman gaat vervolgens in op de aanpak van watercrises. Hij constateert dat de provincie zichzelf in het rapport een beperkte maar belangrijke rol geeft en veel verantwoordelijkheid bij de veiligheidsregio's legt. Op basis van zijn ervaring met het hoge water in het IJsselmeer en Markermeer in 2024, waarbij onder meer Hoorn en Waterland met wateroverlast te maken kregen, vindt hij dat de afstemming en verantwoordelijkheidsverdeling tijdens crises onvoldoende duidelijk zijn. Hij roept de provincie op om daarin sterker de verbinding te leggen.

Mevrouw **Jansen** (D66) keert terug naar de vraag of water en bodem sturend of leidend zijn. Zij citeert uit het concept-RWBP dat drinkwatervoorziening en waterveiligheid bij botsende belangen leidend zijn en vraagt of de VVD instemt met deze koers van Gedeputeerde Staten.

De heer **Dijkman** (VVD) vraagt het college eerst om verduidelijking aan de hand van voorbeelden voordat hij kan zeggen of hij met deze koers instemt.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) verwijst naar een passage op bladzijde 12 over de belangrijke provinciale rol in de ruimtelijke ordening als het gaat over water en bodem, en vraagt of de heer Dijkman deze heeft gelezen.

De heer **Dijkman** (VVD) bevestigt dat hij de passage heeft gelezen, maar benadrukt dat zijn vraag vooral gaat over de concrete invulling daarvan.

Schorsing van 15.31 uur tot 15.40 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Gielen** dankt de commissie voor de inbreng en complimenten over het concept-RWBP. Zij is blij dat het brede, integrale karakter van het programma wordt herkend. Deze bespreking is bedoeld om aandachtspunten van Provinciale Staten op te halen voor de ontwerpversie.

Het RWBP is het eerste programma dat binnen de nieuwe systematiek van de Omgevingswet en de Omgevingsvisie op deze wijze wordt besproken. Bij het ontwerp zal het college inzichtelijk maken hoe de inbreng van Provinciale Staten is verwerkt. Het ontwerp wordt besproken in een benen-op-tafeloverleg en het definitieve programma komt opnieuw in de commissie.

Richting het ontwerp moet duidelijker worden welke concrete maatregelen nodig zijn, wat deze kosten en hoe effectief zij zijn. Omdat het programma vanaf 2028 geldt, is het volgens de gedeputeerde vervolgens aan Provinciale Staten om te besluiten welke budgetten beschikbaar worden gesteld.

Over de Kaderrichtlijn Water erkent zij de zorgen over het niet halen van de doelen in 2027. De provincie blijft de maatregelen uit de lopende planperiode uitvoeren en geeft de doelen niet op.

Wel moet worden bepaald welke aanvullende maatregelen nodig zijn en waarom bepaalde doelen niet worden gehaald.

De beoordelingssystematiek van de KRW houdt in dat een waterlichaam als geheel niet voldoet wanneer één parameter onvoldoende scoort. Volgens de gedeputeerde voldoet circa 87 procent van de parameters en 13 procent niet, maar is die 13 procent verspreid over alle waterlichamen. Dit doet volgens haar niet af aan de zorgen; de provincie blijft inzetten op verbetering en neemt een regierol.

De voorgestelde escalatieladder moet een doelgerichte en gebiedsgerichte aanpak mogelijk maken. Daarmee kunnen maatregelen worden ingezet op plaatsen waar zij daadwerkelijk effect hebben en vanuit kosten-batenperspectief zinvol zijn.

Over zwemwaterkwaliteit bevestigt de gedeputeerde dat een brede chemische beoordeling geen onderdeel is van de reguliere zwemwatermeting. De chemische KRW-normen gaan uit van voortdurende blootstelling, terwijl zwemmen kortdurende blootstelling betreft. Daarom wordt de gezondheidsimpact volgens haar naar verwachting klein geacht. De vervuiling van het oppervlaktewater blijft volgens haar niettemin zorgelijk.

Bij PFAS in drinkwater hebben provincie, Rijk en drinkwaterbedrijven ieder een eigen rol. Een verbod in waterwingebieden kan worden overwogen, maar veel PFAS komt via andere bronnen in het oppervlaktewater terecht. Omdat een groot deel van het Noord-Hollandse drinkwater uit het IJsselmeer komt, pleit het college sinds 2023 voor een Europees totaalverbod op PFAS, inclusief PFAS-pesticiden. De gedeputeerde acht een Europese bronaanpak noodzakelijk.

Voor de veenweiden verduidelijkt zij dat het concept-RWBP geen provinciale doelstelling van 30 procent vernatting bevat. Dit percentage komt uit landelijk klimaatbeleid en is nog niet vertaald naar een provinciale doelstelling. Er bestaat wel een opgave. De provincie wil werken vanuit hotspots waar bodemdaling en veenoxidatie het sterkst zijn.

Per hotspot worden de gevolgen voor waterkwaliteit, klimaatwinst en de sociaaleconomische situatie integraal onderzocht. De gebiedsgerichte aanpak wordt samen met de omgeving uitgewerkt. Daarbij worden wateroverlast, watertekort en de wisselwerking tussen stedelijk en landelijk gebied meegewogen. Per locatie wordt beoordeeld welke maatregel het meest nodig en effectief is.

Naar aanleiding van vragen van JA21 meldt de gedeputeerde dat onderzoek wordt gedaan naar de effectiviteit en proportionaliteit van een verbod op of beperkingen van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het onderzoek is in afronding.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt wanneer Provinciale Staten het onderzoek ontvangen.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat het onderzoek oorspronkelijk voor het derde kwartaal van 2026 was gepland, maar door de complexiteit is vertraagd. Het wordt vóór het einde van 2026 toegezonden. Het onderzoek moet volgens haar recht doen aan de juridische, politieke, morele en economische afwegingen rond effectiviteit en proportionaliteit.

Gedeputeerde Gielen gaat vervolgens in op de vraag van de Partij voor de Dieren waarom bij nutriënten naar het Rijk wordt verwezen. Zij benadrukt dat de verantwoordelijkheden in het waterdomein zijn verdeeld over provincie, waterschappen, gemeenten, Rijk en Europa en soms door elkaar lopen. Het concept-RWBP maakt daarom inzichtelijk welke sturingsmogelijkheden de provincie heeft. Voor nutriënten- en stoffenbeleid liggen die volgens haar vooral in gebiedsgericht beleid en de Omgevingsverordening.

Over nieuwe drinkwaterwinningsprojecten kan zij niet hard toezeggen dat deze nooit ten koste van natuur gaan. Voor ieder project moet een milieueffectrapportage worden uitgevoerd, waarin milieu- en omgevingsaspecten worden getoetst. Op basis daarvan wordt vervolgens een afweging gemaakt.

In reactie op PRO licht zij toe dat de provincie bij de wateroverlastnorm voor grasland gebiedsgericht wil werken. In kwetsbare veengebieden worden bodemdaling, emissies, waterbeschikbaarheid en wateroverlastrisico's in samenhang afgewogen. Daarom wordt volgens haar overgegaan van een standaardnorm naar maatwerk. Dit sluit aan bij de escalatieladder, waarbij per gebied wordt beoordeeld welke aanpak effectief en noodzakelijk is.

Het uitstel van de termijnen voor regionale keringen houdt volgens de gedeputeerde verband met de praktische uitvoerbaarheid voor de waterschappen. De provincie blijft de risico's monitoren en neemt naar haar zeggen geen onverantwoorde risico's.

Statenlid **Bulucu** (GroenLinks) verduidelijkt haar vraag over de escalatieladder. Zij steunt een gebiedsgerichte aanpak met maatwerk, maar vindt dat strengere voorwaarden voor bekende vervuilers niet pas als laatste stap moeten worden ingezet. Zij vraagt te onderzoeken of deze voorwaarden eerder in het stappenplan kunnen worden opgenomen, omdat de huidige opzet volgens haar te veel ruimte biedt aan bekende vervuilers.

Gedeputeerde **Gielen** zegt toe dit aandachtspunt mee te nemen richting het ontwerp en daarbij aan te geven hoe met de inbreng van de commissie wordt omgegaan.

Over participatie en de gebiedsgerichte uitwerking antwoordt de gedeputeerde dat de provincie de deelprogramma's op hoofdlijnen uitwerkt met gebiedspartners, waaronder overheden, maatschappelijke organisaties en collectieven. Wanneer maatregelen concreter en lokaler worden, gaat de provincie ook met bewoners, grondeigenaren en ondernemers in gesprek. Zij maakt daarmee onderscheid tussen participatie over de hoofdlijnen en overleg over lokale maatregelen.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt of de gekozen participatieaanpak voldoende is om onrust bij inwoners en ondernemers te voorkomen. De inspraak laat volgens hem zien dat er verschillende beelden bestaan over de gevolgen voor de eigen omgeving en bedrijfsvoering.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat het Regionaal Water- en Bodemprogramma al langer wordt besproken met natuur- en agrarische organisaties en de waterschappen. Ook is gebruikgemaakt van de participatie rond de Omgevingsvisie en sluit de provincie waar mogelijk aan bij bestaande gebiedsprocessen. Zij acht dit op dit moment de haalbare aanpak.

Over de door D66 gevraagde concreetheid zegt de gedeputeerde dat het conceptprogramma vooral de koers en uitgangspunten vastlegt. De concrete maatregelen worden vervolgens gebiedsgericht en samen met betrokken partners uitgewerkt. Zij deelt de wens om snel concreter te worden, maar benadrukt dat daarvoor eerst kaders nodig zijn.

Over de financiële dekking antwoordt zij 50PLUS dat bij het ontwerp duidelijker moet worden welke maatregelen nodig zijn en welke kosten daarmee gemoeid zijn. Het concept-RWBP is ambtelijk afgestemd op het Nationaal Waterprogramma, waardoor doelen en ambities vergelijkbaar zijn. Voor verschillende dossiers, waaronder waterkwaliteit en veenweide, is echter nog onzeker welke subsidies en regelingen het Rijk beschikbaar stelt. De financiering blijft daarom een gezamenlijke zoektocht.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt wat er in de tussentijd gebeurt met de financiële en juridische gevolgen van het niet halen van de KRW-doelen. Zij wijst erop dat de financiële vertaling van de KRW-ambities volgens de Memorie van Antwoord pas bij de coalitiebesprekingen in het volgende jaar aan de orde komt, terwijl nu al verdere uitwerking nodig is.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat Provinciale Staten nog dit jaar een uitgebreid stuk over de Kaderrichtlijn Water ontvangen. Het ontwerpdeel voor de KRW wordt naar voren gehaald en bevat zowel de voorgenomen maatregelen als de verantwoording over de afgelopen planperiode, opgesteld in samenwerking met de waterschappen.

Naar aanleiding van de bijdrage van de ChristenUnie staat de gedeputeerde positief tegenover een actievere provinciale rol bij de uitvoering van het convenant Toekomstbestendig Bouwen en de koppeling met regionale woonafspraken. De provincie werkt al aan een handreiking waarmee gemeenten waterbesparing kunnen opnemen in hun volkshuisvestingsprogramma's.

Datacenters worden richting het ontwerp-RWBP meegenomen als belangrijke nieuwe watervraag.

De door mevrouw Schneemann (Volt) genoemde methode om plastic- en rubberdeeltjes uit wegwater te verwijderen is bij de gedeputeerde nog niet bekend; zij zegt toe deze techniek te bekijken.

Op de vraag van de VVD verduidelijkt de gedeputeerde dat het nieuwe Regionaal Water- en Bodemprogramma voortbouwt op het huidige Regionaal Waterprogramma en de provinciale taken en nieuwe maatregelen voor de volgende programmaperiode bevat.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of Provinciale Staten bij de volgende versie van het RWBP nog afwegingen kunnen maken over normen en eventuele aanpassingen daarvan.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat financiële kosten en baten van gebiedsontwikkelingen vooraf inzichtelijk moeten worden gemaakt. Normen kunnen gevolgen hebben voor locatiekeuzes en moeten daarom breed worden afgewogen tegen onder meer klimaatrisico's en eerdere besluiten over woningbouw. Zij betwijfelt of één generieke norm passend is.

De heer **Vendrig** (BBB) is positief over een gebiedsgerichte benadering, maar benadrukt dat Provinciale Staten de mogelijkheid moeten houden financiële gevolgen af te wegen en grote tegenvallers te voorkomen.

Gedeputeerde **Gielen** voegt toe dat daarbij niet alleen de kosten van maatregelen aan de voorkant, maar ook toekomstige kosten van klimaatrisico's moeten worden betrokken.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) vraagt opnieuw naar een verbod op bestrijdingsmiddelen in zones rond Natura 2000-gebieden.

Gedeputeerde **Gielen** verwijst naar de bronaanpak voor PFAS, het lopende onderzoek naar beperkende maatregelen voor gewasbeschermingsmiddelen en het programma Natuurherstel en stikstofvermindering.

Op de vervolgvraag van mevrouw **Egbers** (PvdD) verduidelijkt de gedeputeerde dat per Natura 2000-gebied wordt onderzocht welke drukfactoren moeten worden aangepakt voor systeemherstel. Daarnaast loopt een bredere landelijke discussie over Natura 2000, gewasbeschermingsmiddelen en handhaving.

Mevrouw **Jansen** (D66) vraagt naar de naam van het onderzoek en naar het verschil tussen "leidend" en "medebepalend".

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat water en bodem volgens de Omgevingsvisie een ordenend principe zijn en medebepalen waar en hoe ontwikkelingen plaatsvinden. Drinkwater en waterveiligheid zijn leidend, omdat daarbij de veiligheid en gezondheid van inwoners in het geding kunnen zijn. Het RWBP werkt deze lijn uit en kiest geen andere koers.

Het onderzoek is aangekondigd in de tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn Water en betreft de proportionaliteit en effectiviteit van beperkende maatregelen voor gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermings- en Natura 2000-gebieden. De gedeputeerde verwijst voor de volledige redeneerlijn naar de betreffende brief.

De heer **Dijkman** (VVD) vraagt aandacht voor crisisbeheersing en een mogelijke verbindende rol van de provincie.

Gedeputeerde **Gielen** antwoordt dat crisisbeheersing vooral onder de formele rol van de commissaris van de Koning valt. Zij neemt de oproep mee richting het ontwerp-RWBP om deze rol te verduidelijken.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De voorzitter memoreert dat D66 heeft aangekondigd mogelijk een tweeminutendebat op dit onderwerp aan te vragen.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt bij wijze van orde in welke vergadering van Provinciale Staten het door D66 aangekondigde tweeminutendebat zal plaatsvinden.

De **voorzitter** antwoordt dat dit naar verwachting mogelijk is in de eerstvolgende Statenvergadering van 9 of 16 november 2026. Omdat het onderwerp daar niet afzonderlijk wordt geagendeerd, kan het tweeminutendebat voor die vergadering worden aangemeld. De verdere agendering wordt aan de Agendacommissie overgelaten.

8 Rondvraag gedeputeerde Gielen

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend voor gedeputeerde Gielen. Dit agendapunt is vervallen.

9 B-agenda Landbouw, Visserij, Dierenwelzijn, Faunabeheer, PPLG en Cultureel Erfgoed (gedeputeerde Beemsterboer)

9.a Faunabeheer: Afdoeningsvoorstel motie 29-2026 en stand van zaken ganzenbeheer

Toelichting: Gedeputeerde Staten hebben het advies van Pels Rijcken 'Afschot grauwe gans op grasland in de winter' ontvangen. Dit ter invulling van motie 29-2026. Op grond van de Provinciewet en de Wet open overheid leggen Gedeputeerde Staten geheimhouding op het advies. Provinciale Staten kunnen het advies van 7 september tot en met 9 november 2026 onder geheimhouding inzien bij de griffie. Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om motie 29-2026 hiermee als afgedaan te beschouwen. Verder worden Provinciale Staten via een aparte brief met de samenvatting van het advies geïnformeerd over de stand van zaken van het ganzenbeheer in 2026.

Behandelvoorstel: De commissie kan de brief en het afdoeningsvoorstel met elkaar en de gedeputeerde bespreken en hierbij aangeven of motie 29-2026 als afgedaan beschouwd kan worden.

Eerste termijn commissie

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) licht toe dat de motie over winterbeheer is ingediend vanwege de grote schade voor agrariërs en de provinciale financiën. De VVD wil alle mogelijkheden voor effectief en verantwoord ganzenbeheer zorgvuldig laten onderzoeken en spreekt waardering uit voor het college, boeren, faunabeheerders, wildbeheereenheden, jagers en andere uitvoerders. De eerste resultaten van de intensievere aanpak zijn volgens haar hoopgevend, vooral op Texel, maar provinciaal blijft de schade aanzienlijk.

De motie bevatte bewust als voorwaarde dat een pilot juridisch mogelijk en houdbaar moest zijn. De VVD neemt serieus dat de huidige onderbouwing daarvoor onvoldoende is. Omdat winterbeheer op grasland bij een toereikende onderbouwing in de toekomst mogelijk kan zijn, blijft volgens haar onderzoek nodig naar de omvang van de winterschade en de effectiviteit van mogelijke maatregelen.

De VVD steunt het voornemen om aanvullende provinciale regels voor winterbeheer op te heffen, zodat toekomstige aanvragen aan de landelijke wettelijke kaders kunnen worden getoetst. Mevrouw Ouderkerken vraagt of het lopende onderzoek specifiek genoeg is om de ontbrekende juridische onderbouwing te kunnen leveren, hoe Provinciale Staten actief over tussenresultaten worden geïnformeerd en of tussentijdse bevindingen zo nodig direct worden beoordeeld op gevolgen voor het beheer.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) steunt het advies om het huidige ganzenbeheer volgens het Faunabeheerplan Ganzen 2025-2031 onverminderd voort te zetten. Het beheer vindt volgens haar plaats binnen de wettelijke kaders en is nodig om schade aan landbouw en natuur en risico's voor de vliegveiligheid te beperken.

Zij begrijpt dat Gedeputeerde Staten betrouwbare gegevens verzamelen om een eventuele toekomstige afschaffing van de winterrust objectief te kunnen onderbouwen. BBB kan daarom instemmen met het afdoen van motie 29-2026.

De heer **Heijnen** (CDA) dankt Gedeputeerde Staten voor de brief en het juridische advies. Het beperken van faunaschade is volgens hem belangrijk voor agrariërs, de veiligheid en de provinciale financiën. Een sterke vermindering van de populatie grauwe ganzen is daarbij cruciaal.

Beperking van de winterrust blijft voor het CDA een mogelijk hulpmiddel, maar vereist een juridisch deugdelijke onderbouwing. Omdat die nu ontbreekt, steunt de fractie aanvullend wetenschappelijk onderzoek en beschouwt zij motie 29-2026 als afgedaan.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) sluit zich aan bij het CDA.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) memoreert dat haar fractie tegen de motie heeft gestemd en de winterrust wil behouden. Zij verzet zich daarmee tegen afschot in de winter.

Daarnaast vraagt zij waarom het juridische advies geheim blijft, terwijl de openbare samenvatting al veel informatie bevat. Zij vraagt of het volledige advies openbaar kan worden gemaakt wanneer de provincie voor eventuele procedures een andere advocaat inschakelt.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) memoreert dat haar fractie tegen de motie heeft gestemd. Zij zoekt een balans tussen landbouw, vliegveiligheid, natuur, dierenwelzijn en publieke kosten. Omdat winterafschot juridisch onvoldoende is onderbouwd en verjaging ook dierenleed en verplaatsing van schade kan veroorzaken, kan de motie volgens haar worden afgedaan.

Zij vraagt wel welke maatregelen aantoonbaar werken en wil dat Provinciale Staten tussentijds worden geïnformeerd om zo nodig bij te sturen. Daarbij verwijst zij naar het bijna verdubbelde voorjaarsbeheer, de dalende populatie op Texel en de afgenomen provinciale schade.

Verder vraagt zij wat het opheffen van aanvullende winterregels in de Beleidsregels natuurbescherming praktisch verandert en of Provinciale Staten de wijziging vooraf te zien krijgen. Ook wil zij weten of de doelstelling van ongeveer € 1 miljoen betrekking heeft op dezelfde schadepost voor voorjaarsgras en in welk jaar Gedeputeerde Staten deze ambitie verwachten te halen.

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks), sprekend namens PRO, dankt Gedeputeerde Staten voor het laten onderzoeken van langlopende vragen over dit onderwerp en voor de duidelijkheid uit het juridische advies.

PRO vindt het belangrijk te blijven zoeken naar manieren om ganzenschade te verminderen, onder meer door de provincie minder aantrekkelijk voor ganzen in te richten. De fractie vindt het onwenselijk wanneer afschot de enige oplossing lijkt en wil daarom ook alternatieven blijven onderzoeken. PRO kan wel instemmen met het afdoen van de motie.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) kan instemmen met het afdoen van de motie. Bij eventueel aanvullend onderzoek moet volgens haar het herstel van een goede biodiversiteitsbalans vooropstaan. Faunabeheer moet breder zijn dan afschot en rekening houden met de beschermde status van ganzen.

Tot slot merkt zij op dat wijziging van de provinciale beleidsregel neerkomt op een kop op landelijke beleid. Zij vindt het opvallend dat partijen hiervoor pleiten die zich doorgaans tegen zulke provinciale aanvullingen verzetten.

De heer **Klein** (ChristenUnie) dankt Gedeputeerde Staten voor het onderzoek. Een pilot met winterbeheer leek volgens hem een kansrijke manier om de ganzenpopulatie te beheren en de schade te verminderen, maar het is nog niet duidelijk of winterbeheer op grasland daadwerkelijk tot minder schade leidt.

De ChristenUnie steunt daarom de keuze om eerst meer inzicht in de effecten te verzamelen en kan instemmen met het afdoen van de motie.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) vraagt waar de bijlage met lopende onderzoeken te vinden is, omdat zij deze niet bij de brief, de brief van 30 april of via de website van de Faunabeheereenheid kan vinden.

Daarnaast vraagt zij principieel of schade aan natuur, leefomgeving en gezondheid door onder meer landbouw, stikstof, meststoffen en watervervuiling ook op de provincie of agrariërs kan worden verhaald. Zij raakt daarbij geëmotioneerd.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) vraagt haar ook oog te hebben voor schade die ganzen aan natuurgebieden veroorzaken.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) antwoordt dat dieren voedsel zoeken en dat mensen volgens haar veel grotere schade aan de aarde veroorzaken. Zij verzet zich tegen het gemak waarmee over het doden van dieren wordt gesproken en benadrukt dat ganzen zelf niet kunnen inspreken.

Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) vraagt waarom mevrouw Egbers meent dat andere partijen gemakkelijk over afschot denken. Zij wijst erop dat het beleid het resultaat is van jaren aan technische briefings, onderzoeken en debatten om de oplopende kosten te beperken.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) herhaalt haar vraag hoe schade aan gezondheid, waterkwaliteit en natuur door de landbouw kan worden verhaald.

Op de herhaalde vraag van mevrouw **Ouderkerken** (VVD) antwoordt mevrouw **Egbers** (PvdD) dat zij vooral doelt op de toon van het debat. Verwijzingen en grappen over ganzenbitterballen en

afschot vindt zij respectloos tegenover dieren en tegenover een partij die specifiek voor dieren opkomt.

Voor de heer **Van Tiggelen** (PVV) kan de motie als afgedaan worden beschouwd.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat het doden van dieren niet lichtzinnig gebeurt. Provinciale medewerkers, wildbeheereenheden en de Faunabeheereenheid proberen zo respectvol mogelijk met dieren om te gaan. Het beleid is erop gericht na drie jaar intensiever beheer met minder jaarlijks afschot een stabiele, lage populatie in stand te houden.

Het onderzoek naar winterbeheer richt zich specifiek op de omvang van winterschade aan grasland en op de effectiviteit van mogelijk beheer. Op de website van de Faunabeheereenheid staan ook onderzoeken naar verjaging en trekgedrag. Provinciale Staten worden actief geïnformeerd wanneer tussenresultaten daartoe voldoende aanleiding geven; de gedeputeerde verwacht die niet binnen enkele maanden.

Het juridische advies blijft geheim om te voorkomen dat tegenpartijen in procedures de juridische onderbouwing van de provincie kunnen benutten. Het inschakelen van een andere advocaat verandert deze afweging niet.

Het opheffen van de aanvullende provinciale regels voor winterbeheer verandert voorlopig niets, omdat landelijke regels beheer zonder voldoende onderbouwing blijven verhinderen. Wanneer onderzoek in de toekomst wel voldoende basis biedt, vergroot dit de handelingsruimte en blijft het aan Provinciale Staten om over winterbeheer te besluiten.

De doelstelling is om de schade aan voorjaarsgras binnen drie jaar terug te brengen tot ongeveer € 1 miljoen, exclusief schade in ganzenfoerageergebieden. Door inflatie wordt dat bedrag mogelijk niet exact bereikt, maar de schade moet wel sterk dalen ten opzichte van de huidige totale kosten.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt of het opheffen van de aanvullende provinciale regels voor winterbeheer niet als een vrijbrief werkt en verzoekt om nadere uitleg.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat winterbeheer zonder voldoende onderbouwing op grond van landelijk beleid onmogelijk blijft. Het schrappen van de provinciale regels vergemakkelijkt alleen een eventuele toekomstige keuze van Provinciale Staten wanneer onderzoek wel voldoende grond biedt. De afweging blijft bij de Staten.

De gedeputeerde beschouwt de opmerking van Volt over de balans in de biodiversiteit als een opmerking en rondt zijn beantwoording af.

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) vraagt of naast verjaging en landschapsinrichting ook natuurlijke predatoren kunnen worden onderzocht. Zij noemt een mogelijke pilot met vossen en vraagt daarbij rekening te houden met de gevolgen voor weidevogels.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat vossenbeheer complex is vanwege de bescherming van weidevogels. Een vos zal volgens hem waarschijnlijk gemakkelijker een grutto dan een gans pakken. Ook landschapsinrichting kan tegengestelde effecten hebben: hogere bomen kunnen roofvogels aantrekken, maar tegelijk nadelig zijn voor weidevogels. Er loopt momenteel geen onderzoek naar herstel van de balans met predatoren zoals vos of wolf.

Statenlid **Bwefar** (GroenLinks) vraagt vervolgens of wordt onderzocht welke gewassen en natuurtypen minder aantrekkelijk zijn voor ganzen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat daar nu geen onderzoek naar wordt gedaan. Minder aantrekkelijke gewassen, zoals olifantsgras, kunnen de economische waarde en rentabiliteit van landbouwgrond sterk verminderen. Bovendien eten ganzen ook andere groenten en grassoorten, zodat een gewaswijziging niet betekent dat de populatie verdwijnt. Hij vindt het onderwerp wel het overwegen waard, maar ziet momenteel geen aanleiding voor onderzoek.

De **voorzitter** inventariseert of de motie als afgedaan kan worden beschouwd. Mevrouw **Ouderkerken** (VVD) geeft aan dat haar fractie na de beantwoording en toelichting van de gedeputeerde kan instemmen met het afdoen van de motie.

De **voorzitter** constateert dat de overige commissieleden daarmee instemmen en verklaart motie 29-2025 'Winterrust ganzen' als afgedaan. De voorzitter concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

10 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Rondvraag inzake het faillissement van het WEC en de gevolgen voor Ecomare, ingediend door D66
Mevrouw **Jansen** (D66) uit zorgen over de gevolgen van het faillissement van het Werelderfgoedcentrum Waddenzee voor Ecomare en de zeehondenopvang langs de Noord-Hollandse kust. Zij vraagt of GS hierover met Ecomare spreekt, welke afspraken bestaan om de opvang te waarborgen, of de benodigde aanvullende ondersteuning samen met betrokken partijen in kaart wordt gebracht en welke verantwoordelijkheid de provincie neemt voor de continuïteit van opvang, onderzoek en natuureducatie.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat Ecomare is geraadpleegd, financieel gezond is en contact houdt met het Werelderfgoedcentrum over de ontwikkelingen. De provincie heeft geen wettelijke taak voor de opvang van zeezoogdieren of andere wilde dieren en kent geen structurele afspraken met Ecomare. Het Rijk is bevoegd gezag voor de Noordzee en Waddenzee.

De provincie neemt daarom geen structurele verantwoordelijkheid en heeft hiervoor geen capaciteit of budget. Ecomare kan mogelijk gebruikmaken van de incidentele provinciale middelen voor wildopvang en voor projecten subsidie aanvragen bij het Waddenfonds. Bij eerdere vergelijkbare aanvragen heeft de provincie cofinanciering verstrekt.

Mevrouw **Jansen** (D66) vindt dat de provincie wel verantwoordelijkheid moet voelen en vraagt of Ecomare een concrete hulpvraag heeft ingediend en of de organisatie de situatie vooralsnog aankan.

Gedeputeerde **Beemsterboer** beantwoordt beide vragen bevestigend.

Rondvraag inzake het RIVM-onderzoek Dalende trend stikstofdepositie, ingediend door BBB.
De heer **Vendrig** (BBB) verwijst naar het RIVM-onderzoek 'Dalende trend stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden'. Volgens hem wijzen de nieuwste cijfers erop dat de stikstofdepositie in Noord-Holland sterk is verminderd. Hij vraagt hoe de gedeputeerde het onderzoek duidt, welke mogelijkheden het biedt, wat de gevolgen zijn voor de zonering en vergunningverlening en wanneer Provinciale Staten over de verwerking in provinciaal beleid worden geïnformeerd.

Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat GS kennis heeft genomen van het onderzoek, dat tussen 2005 en 2024 een daling van 30 procent laat zien. De jaarlijkse herziening van het AERIUS-model leidde vorig jaar tot een correctie van 7 procent voor de depositie op duinnatuur en dit jaar tot een generieke neerwaartse correctie van 5 procent. Hierdoor wordt de opgave voor natuurherstel en vergunningverlening kleiner, maar verdwijnt deze niet.

De dalende trend is volgens hem positief en bevestigt dat emissiereductie werkt, maar de stikstofopgave in Noord-Holland is daarmee niet opgelost. De cijfers zijn relevant voor de gebiedsgerichte uitwerking van de zonering in de twaalf stikstofbelaste gebieden, maar vormen op zichzelf geen reden om zones te laten vervallen of aan te passen.

De lagere depositie is gunstig voor natuurherstel en kan op termijn bijdragen aan vergunningverlening, maar creëert niet automatisch vergunningruimte. De nieuwe cijfers en de herziening van het AERIUS-model worden verwerkt in het programma Natuurverbetering en stikstofvermindering en in de gesprekken met het Rijk over onder meer zonering.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt aanvullend wat de cijfers op korte termijn betekenen voor beleid en uitvoering.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat de neerwaartse modelcorrectie ertoe kan leiden dat enkele hexagonen onder de kritische depositiewaarde komen. Voor een beperkt aantal projecten kan daardoor vergunningverlening mogelijk worden. Ook wordt natuurherstel eenvoudiger, goedkoper en mogelijk sneller haalbaar wanneer de feitelijke depositie lager blijkt dan eerder berekend. Dit kan uiteindelijk bijdragen aan snellere vergunningverlening.

11 Water: C naar B-verzoek PvdA GL Reactie op rapport Mobilisation for the Environment (MOB) over gewasbeschermingsmiddelen in het Zwanenwater

Toelichting: Gedeputeerde Staten hebben een reactie vastgesteld op het rapport van Mobilisation for the Environment (MOB) over het aantreffen van gewasbeschermingsmiddelen in het Zwanenwater. Gedeputeerde Staten blijven inzetten op het verder terugdringen van emissies, het verbeteren van inzicht in herkomst en verspreidingsroutes en stimuleringsmaatregelen tot verduurzaming van de sector, in samenwerking met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en agrarische partijen.

Behandelvoorstel: De commissie kan de brief van GS en het agendaverzoek en in het specifiek de vragen aan de commissie met elkaar en de gedeputeerde bespreken.

Statenlid **Bulucu** (GroenLinks) wil dit agendapunt inhoudelijk goed kunnen bespreken en stelt vanwege de beperkte resterende vergadertijd voor agendapunt 11 aan te houden tot de volgende vergadering van de commissie Landelijk Gebied.

De **voorzitter** constateert dat de commissie hiermee akkoord is. Dit agendapunt is aangehouden.

12 Sluiting

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 16.52 uur.

Sluiting om 16.52 uur.